

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία:
«Αξιολόγηση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων»
Η περίπτωση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Φοιτήτρια: **Όλγα Ντρέλλια Α.Μ. 0817Μ038**

Επιβλέπων: **Βασίλης Αυδίκος**

ΑΘΗΝΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2018

Πρόλογος

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών, υπό την επίβλεψη του Καθηγητή κ. Αυδίκου Βασίλειου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Αυδίκο για την ευκαιρία που μου έδωσε να αναπτύξω το συγκεκριμένο αντικείμενο, το οποίο ανταποκρίνεται απολύτως στα επιστημονικά μου ενδιαφέροντα, καθώς και για τις κατευθυντήριες οδηγίες που έλαβα. Η αξιολόγηση κοινωνικοοικονομικών προγραμμάτων και επενδύσεων αποτελεί για εμένα ένα νέο πεδίο δραστηριότητας και θεωρώ ότι αποτελεί ξεχωριστό ενδιαφέρον η εφαρμογή της σε κάθε πεδίο δραστηριότητας τόσο σε δημόσιες όσο και ιδιωτικές επενδύσεις.

Τέλος θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω, όσους κατανόησαν και στήριξαν την προσπάθειά μου καθ' όλη την διάρκεια.

Συντομογραφίες	4
Εισαγωγή	5
1. Η Αξιολόγηση των Προγραμμάτων	7
1.1. Εισαγωγή στην Αξιολόγηση	7
1.1.1. Τα οφέλη της Αξιολόγησης	9
1.1.2. Κατηγορίες Αξιολόγησης.....	10
1.2. Μέθοδοι και Τεχνικές Αξιολόγησης.....	14
1.3. Αξιολόγηση Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	21
1.3.1. Κριτήρια Αξιολόγησης.....	22
1.3.2. Τα Σχέδια Αξιολόγησης	23
2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων 2014-2020.....	25
2.1. Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	25
2.2. Συνοπτική Περιγραφή Εγκεκριμένου Προγράμματος	25
2.3. Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος.....	33
3. Μεθοδολογία Έρευνας	34
3.1. Εμπλεκόμενοι Φορείς	34
3.2. Ερευνητικά Ερωτήματα	35
3.3. Συλλογή δεδομένων	36
4. Αξιολόγηση της Επικαιρότητας της Λογικής της Παρέμβασης	44
4.1. Η λογική της παρέμβασης	44
4.2. Θεματικό Στόχος 8 «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»	45
4.3. Θεματικός Στόχος 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης».	50
5. Γενικά Συμπεράσματα	64

Συντομογραφίες

Συντομογραφία	Ορισμός
---------------	---------

ΑΠ	Άξονας Προτεραιότητας
ΔΔ	Δημόσια Δαπάνη
ΕΑΣ	Εθνική Αρχή Συντονισμού
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΜ	Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠ ΔΕΠΙΝ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων
ΕΠ ΙΝ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ιόνια Νησιά
Επ.Προτ.	Επενδυτική Προτεραιότητα
ΓΣ	Γενικός Στόχος
ΕΣ	Ειδικός Στόχος
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΘΣ	Θεματικός Στόχος
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΧΕ	Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
Π.Ι.Ν.	Περιφέρεια Ιονίων Νήσων
Π/Υ	Προϋπολογισμός

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά την αξιολόγηση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων με ιδιαίτερη έμφαση στο πλαίσιο αξιολόγησης κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020. Τα διαρθρωτικά ταμεία αποτελούν κινητήρια δύναμη για τη διάδοση της πρακτικής της αξιολόγησης σε ολόκληρη την Ε.Ε. Σε κάθε στάδιο του κύκλου μιας αξιολόγησης (εκ των πρότερων, ενδιάμεση, εκ των υστέρων) υπάρχουν προκαθορισμένοι στόχοι και αρμοδιότητες. Η εφαρμογή της αξιολόγησης σε πολλές χώρες κυρίως της Νότιας Ευρώπης συνέβη ως αποτέλεσμα των απαιτήσεων και των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων.

Ήδη από την εφαρμογή του Γ' ΚΠΣ, κατά την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006 είχαμε την εμπειρία της αξιολόγησης, με νέους κανονισμούς της αξιολόγησης να εισέρχονται κατά την περίοδο 2007 – 2013. Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 πραγματοποιήθηκαν νέες λεπτομερείς διατάξεις, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα αποτελέσματα, την λογική της παρέμβασης και στις επιπτώσεις. Μέσα από την αξιολόγηση των επιπτώσεων προσδιορίζονται τα πραγματικά αποτελέσματα ενός προγράμματος και εκτιμάται κατά πόσο αυτά αποτελούν επίπτωση από το ίδιο το πρόγραμμα ή από άλλους παράγοντες. Προκειμένου να ενισχυθεί η συνεισφορά των αξιολογήσεων στην αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων απαιτείται η κατάρτιση Σχεδίων Αξιολόγησης που αφορά όλη την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Τα σχέδια αξιολόγησης παίζουν σημαντικό ρόλο καθώς αποτελούν ένα εργαλείο στοχοθέτησης, ποιοτικής και αποτελεσματικής χρήσης της αξιολόγησης, διάδοσης της γνώσης και συνεισφοράς κατά τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση προγραμμάτων και πολιτικών.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσης γίνεται μια συνοπτική αναφορά της αξιολόγησης, παρουσιάζοντας τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της, το μεθοδολογικό πλαίσιο καθώς και τις τεχνικές και μεθόδους που εφαρμόζονται κατά την αξιολόγηση των προγραμμάτων. Στην τρίτη υποενότητα του ίδιου κεφαλαίου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αξιολόγηση, σύμφωνα με τους κανονισμούς της ΕΕ για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 και στα σχέδια αξιολόγησης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται το επιχειρησιακό πρόγραμμα της περιφέρειας Ιονίων Νήσων ως περίπτωση μελέτης, κατά το οποίο περιγράφονται συνοπτικά τα βασικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας, το εγκεκριμένο επιχειρησιακό της πρόγραμμα κατά την προγραμματική περίοδο 2014 -2020 και την πρόοδο υλοποίησης του με βάση τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης Υλοποίησης του 2017 και στοιχεία που συλλέχθηκαν από την έρευνα μέχρι και τον Οκτώβρη του 2018.

Στο τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια αξιολόγησης σχετικά με τη επικαιρότητα της Λογική της Παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του Ε.Π. και πιο συγκριμένα στο Άξονα Προτεραιότητας 5. «Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων». Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με το πέμπτο κεφάλαιο, συνοψίζοντας βασικά συμπεράσματα της ανάλυσης και προσωπικές παραθέσεις σχετικά με την χρήση της αξιολόγησης στις κοινωνικοοικονομικές παρεμβάσεις.

1. Η Αξιολόγηση των Προγραμμάτων

1.1. Εισαγωγή στην Αξιολόγηση

Η έννοια της Αξιολόγησης προέρχεται ήδη ως ξεχωριστός τομέας δραστηριότητας από την δεκαετία του 1950-1960 στη Βόρειο Αμερική, στην περίοδο της οποίας βρίσκεται εφαρμογή σε τρία βασικά πεδία, την αξιολόγηση εκπαιδευτικών καινοτομιών, την αξιολόγηση κατανομής των πόρων και την αξιολόγηση προγραμμάτων κατά της φτώχειας.

Η αξιολόγηση προγραμμάτων και δράσεων αποτελεί μια δραστηριότητα που σημειώνει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια δεδομένου και της χρηματοδότησης αυτών από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία απαιτούν έλεγχο και αποτίμηση. Γενικά η έννοια της αξιολόγησης απαριθμεί πολλούς ορισμούς, μπορεί ωστόσο να θεωρηθεί ως μια «συστηματική και αντικειμενική διαδικασία που αποτιμά τη συνάφεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα μιας πολιτικής, προγραμμάτων και έργων, τα αποτελέσματα ως προς την επίτευξη των αρχικών τους στόχων. Αποτελεί μια θεωρητική και πρακτική προσέγγιση, τα αποτελέσματα των οποίων τροφοδοτούν τη διαδικασία χάραξης μιας πολιτικής αλλά και τη διαδικασία της συνεχούς μάθησης. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει πολλή σύγχυση σχετικά με το πώς μια αξιολόγηση είναι ρεαλιστική και πως θα επιτευχθεί αποτελεσματικά. (RTD evaluation toolbox, 2002).

Η **ανατροφοδότηση** είναι μια διαρκής διαδικασία, που συντελείται στο πλαίσιο της αξιολόγησης, αφού οι πληροφορίες που περιέχει τροφοδοτούν τόσο τη διαδικασία εφαρμογής ενός προγράμματος ή μιας παρέμβαση, όσο και την ίδια τη διαδικασία αξιολόγησης της προόδου και των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Συνεπώς συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και διαχείρισης μιας παρέμβασης. Η **μάθηση μέσω της εμπειρίας** στηρίζεται στην αξιολογική γνώση που αποκτάται βάσει της εμπειρίας των «παθημάτων» και των «καλών πρακτικών», σε όλα τα στάδια και τα επίπεδα της προγραμματικής διαδικασίας (προετοιμασία, εκπόνηση, χρηματοδότηση, εφαρμογή, παρακολούθηση). Έτσι η αξιολόγηση βοηθάει στην αποφυγή των λαθών και την αποκάλυψη των ορθών πρακτικών, ενώ περαιτέρω με τη

συστηματική τεκμηρίωσης τους, ανατροφοδοτεί το υπόβαθρο του προγραμματισμού και της αξιολόγησης, καθιστώντας το αποτελεσματικό για το μέλλον. (Αθ. Δ.Παπαδασκαλόπουλος-Μαν.Σ.Χριστοφάκης, 2016).

Μια αξιολόγηση δύναται να διαφέρει από πρόγραμμα σε πρόγραμμα. Ένα πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει πολλούς τομείς παρέμβασης (οι στόχοι του μπορεί να σχετίζονται με την ανάπτυξη τεχνικών ή οικονομικών υποδομών, το ανθρώπινο δυναμικό, την έρευνα και την τεχνολογία, περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων κ.α.) και η χρηματοδότηση αυτών συμβάλλει στην υλοποίηση τους. Για το λόγο αυτό η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ εντείνει το ενδιαφέρον γύρω από το θέμα της αξιολόγησης των προγραμμάτων και των πολιτικών (The Romanian Economic Journal, 2009).

Υπάρχουν σημαντικοί παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση των προγραμμάτων της Ε.Ε., αυτοί σχετίζονται κυρίως με τη διάχυση της πληροφόρησης σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, την αρχή της επικουρικότητας ώστε η προστιθέμενη αξία των προγραμμάτων να συμβάλλει με ουσιαστικό τρόπο καθώς και στην αναθεώρηση αυτών των προγραμμάτων και την προσαρμογή τους σε νέες συνθήκες. Η αξιολόγηση πρέπει να είναι δυναμική και ευέλικτη ώστε να μπορεί να λειτουργήσει μέσα σε ένα περιβάλλον εναλλασσόμενων συνθηκών. Οι αξιολογήσεις οι οποίες είναι καλά σχεδιασμένες, ανοιχτές με κάθε ενδιαφερόμενο μέρος που συνδέονται με τους στους στόχους επιφέρουν και πολλαπλά οφέλη. (Evaluating EU, guide, 1997).

Αναμφισβήτητα, η αξιολόγηση αποτελεί ένα εργαλείο ελέγχου με σαφές πρακτικό προσανατολισμό για την εφαρμογή οποιασδήποτε πολιτικής και προγραμμάτων επιτυγχάνοντας έτσι βελτιώσεις όπου αυτές απαιτούνται τόσο κατά το σχεδιασμό ή την εφαρμογή τους αλλά και μελλοντικών παρεμβάσεων. Η αξιολόγηση προάγει το διάλογο και βελτιώνει τη συνεργασία των συμμετεχόντων σε κάθε πρόγραμμα μέσω της αμοιβαίας ανταλλαγής εμπειριών σε όλα τα επίπεδα.

1.1.1. Τα οφέλη της Αξιολόγησης

Βασική επιδίωξη της αξιολόγησης είναι μέσα από την εφαρμογή της να επιτευχθεί η χρησιμότητα και η αποτελεσματικότερη εκτέλεση μιας παρέμβασης ή μιας πολιτικής, η οποία και θα οδηγεί στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη εν γένει. Σύμφωνα με τον οδηγό του Evalsed, οδηγού της ΕΕ, σχετικά με την αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης επισημαίνονται τα κάτωθι, σχετικά με τα οφέλη της αξιολόγησης.

➤ **Αξιολογήσεις που κάνουν τη διαφορά**

Σε κάθε αξιολόγηση επενδύεται χρήμα και χρόνος, για το λόγο αυτό κάθε αξιολόγηση θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο μιας επιτυχημένης παρέμβασης ή πολιτικής και να επιφέρει την αντίστοιχη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Σε κάθε τομέα παρέμβασης και καινοτόμων δράσεων η αξιολόγηση θα πρέπει να εφαρμόζει μεθόδους και τεχνικές άρρηκτα συνδεδεμένους με την βελτίωση της ποιότητας ζωής, την ευημερία και τις νέες ευκαιρίες. Για την επίτευξη αυτών μια αξιολόγηση απαιτεί τη συμμετοχή κάθε εμπλεκόμενου μέρους. Επίσης, η επιλογή των στόχων και μέτρων, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας πολιτικής ή ενός προγράμματος προϋποθέτουν αξιολόγηση, ανάλυση και ένα σύστημα ανατροφοδότησης για την αποτελεσματική έκβαση τούς. Σημαντικό είναι μια αξιολόγηση να αναδεικνύει τη χρησιμότητα ενός προγράμματος.

➤ **Βελτίωση των δράσεων με την πάροδο του χρόνου**

Καθ' όλη τη διάρκεια ενός προγράμματος και ανάλογα σε πιο στάδιο βρίσκεται (σχεδιασμός, κατανομή πόρων, υλοποίηση ή και διάδοση των αποτελεσμάτων) θα πρέπει κάθε στάδιο να αξιολογείται και αναλύεται προκειμένου να τροφοδοτεί με πληροφορίες τον σχεδιαστή ή τον διαχειριστή. Οι αξιολογήσεις σε κάθε στάδιο επιτρέπουν την αποφυγή προβλημάτων και αστοχιών κατά την εφαρμογή, την ανακατανομή προτεραιοτήτων και δίνουν τη δυνατότητα αναθεώρησης του προγράμματος εγκαίρως.

➤ **Σχεδιασμός προγραμμάτων**

Ένα σημαντικό στοιχείο της αξιολόγησης είναι η συλλογή πληροφοριών από κάθε εμπλεκόμενο μέρος και ιδιαίτερα κατά το σχεδιασμό ενός προγράμματος, δεδομένου

ότι ο σχεδιασμός ενός προγράμματος θα πρέπει να καλύπτει τις διαπιστωμένες ανάγκες. Η συμμετοχή των εμπλεκόμενων βοηθά στην στοχοθέτηση, την κάλυψη αναγκών και την αλλαγή που θα επιφέρει μια παρέμβαση.

➤ **Επιλογή των κατάλληλων μέσων επίτευξης**

Ένα καλά σχεδιασμένο σύστημα αξιολόγησης θα συμβάλλει στην επιλογή των κατάλληλων μέσων και εργαλείων για την επίτευξη μιας αποτελεσματικής παρέμβασης. Η αξιολόγηση εκτιμά επίσης τη συνάφεια μεταξύ στόχων και μέτρων, υποδεικνύοντας τις κατάλληλες παρεμβάσεις για την επίτευξη του στόχου.

➤ **Προσδιορισμός των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων**

Μια αξιολόγηση μπορεί να επιδείξει αποτελέσματα ακόμη και στα αρχικά στάδια μιας κοινωνικοοικονομικής παρέμβασης και να εκτιμήσει τον αντίκτυπο μιας παρέμβασης. Αυτό επιτυγχάνεται με την υιοθέτηση σαφών στόχων μιας λογικής σχέσης μεταξύ των παρεμβάσεων και των στόχων του προγράμματος. Οι διαχειριστές προγραμμάτων, από την πλευρά τους, είναι απαραίτητο, να συνεργάζονται με τους αξιολογητές και να διασφαλίζουν ότι υπάρχουν συστήματα ένδειξης και παρακολούθησης και ότι υπάρχουν σαφείς δεσμοί μεταξύ των επιλεγέντων δεικτών και των ειδικών στόχων των προγραμμάτων. Η γνώση αυτή τους δίνει τη δυνατότητα να απαντήσουν σε κρίσιμα ερωτήματα: αν μία παρέμβαση έχει υψηλό κόστος ευκαιρίας σε σχέση με μία άλλη ή αν οι χρονικές συνθήκες είναι κατάλληλες.

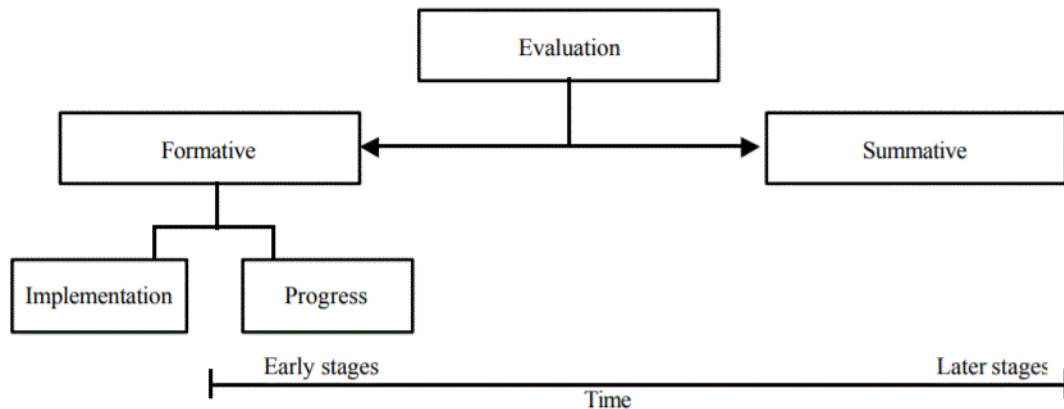
➤ **Προσδιορισμός δυσμενών επιπτώσεων**

Κατά την εφαρμογή μιας παρέμβασης, ακόμη και αν τα επιλεχθέντα μέσα επιτυγχάνουν του αρχικούς στόχους μιας κοινωνικοοικονομικής παρέμβασης μπορεί να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις. Η εφαρμογή μιας αξιολόγησης επιτρέπει την πρόβλεψη ή τον προσδιορισμό αυτών των επιπτώσεων και δίνει τη δυνατότητα αναθεώρησης και γνώσης για τον καλύτερο σχεδιασμό.

1.1.2. Κατηγορίες Αξιολόγησης

Μια αξιολόγηση μπορεί να είναι διαμορφωτική (formative) ή ανακεφαλαιωτική (summative). Συχνά πραγματοποιούνται και τα δύο είδη αξιολόγησης, καθώς απαιτείται αρχικά με τη διαμορφωτική αξιολόγηση να γίνει κατανοητό τι είναι αποτελεσματικό και τι δεν είναι αποτελεσματικό, σύμφωνα με το σχεδιασμό μιας

παρέμβασης και στη συνέχεια με την αξιολόγηση επιπτώσεων θα εκτιμηθούν οι συνολικές επιπτώσεις μια παρέμβασης. Και τα δύο είδη αξιολόγησης είναι απαραίτητα να πραγματοποιούνται, ανάλογα με τη χρονική στιγμή στον κύκλο ζωής μιας παρέμβασης (Αξιολόγηση & Σχέδια Αξιολόγησης στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, 2015)

πηγή: The 2002 User-Friendly Handbook for Project Evaluation

Διαμορφωτική (formative) Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση κατά την διάρκεια εκτέλεσης – εφαρμογής του προγράμματος αποσκοπεί στην σύγκριση των προγραμματισμένων με τα πραγματοποιηθέντα και, εφόσον υπάρχουν αποκλίσεις, στην επέμβαση προς έγκαιρη θεραπεία. Η αξιολόγηση που γίνεται σε αυτή τη φάση καλείται αξιολόγηση των διαδικασιών κατά την αξιολόγηση. Ο τύπος αυτός της αξιολόγησης περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες που συνδέονται με την απόκτηση πληροφοριών, οι οποίες θα επιτρέψουν την παρακολούθηση εφαρμογής του προγράμματος και την επίτευξη των στόχων στα επιμέρους τμήματά του. Είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί αν το πρόγραμμα όπως έχει εφαρμοστεί ανταποκρίνεται στους στόχους που έχουν τεθεί και, αν όχι, τότε να γίνουν οι απαραίτητες βελτιώσεις και μεταβολές στα συγκεκριμένα σημεία του προγράμματος όπου παρατηρούνται αποκλίσεις (Κασιμάτη, 2002).

Στόχος λοιπόν αυτού του είδους της αξιολόγησης είναι να αξιολογεί τις συνεχόμενες δραστηριότητες ενός προγράμματος και να παρέχει πληροφορίες για την παρακολούθηση και την βελτίωση του.

Όπως παρατηρείται και στο ανωτέρω διάγραμμα η διαμορφωτική αξιολόγηση έχει δύο βασικές συνιστώσες την **αξιολόγηση εφαρμογής**, κατά την οποία εκτιμάται αν το

πρόγραμμα υλοποιείται όπως σχεδιάστηκε και την **αξιολόγηση προόδου** κατά την οποία αξιολογείται η πρόοδος του προγράμματος σε σχέση με τους στόχους.

Μια μορφή διαμορφωτικής αξιολόγησης αποτελεί και η εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante) και η ενδιάμεση αξιολόγηση (on going) οι οποίες πραγματοποιούνται κατά την διάρκεια υλοποίησης μιας παρέμβασης.

Αθροιστική (summative) Αξιολόγηση

Η αθροιστική ή ανακεφαλαιωτική αξιολόγηση πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια μιας ώριμης παρέμβασης ή και μετά το πέρας μιας παρέμβασης προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσο παράχθηκαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Στόχος της αθροιστικής αξιολόγησης είναι να συλλεχθούν πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα, τις διαδικασίες και τις στρατηγικές μιας παρέμβασης. Ως εκ τούτου η αθροιστική αξιολόγηση χρησιμοποιείται για να πληροφορήσει τα ενδιαφερόμενα μέρη, και κυρίως αυτούς που λαμβάνουν αποφάσεις για τις επιπτώσεις που παράγει μια παρέμβαση.

Οι αποφάσεις που θα ληφθούν με βάση την ανακεφαλαιωτική αξιολόγηση αφορούν ερωτήματα, όπως, η συνέχεια της παρέμβασης, η αλλαγή στόχων, η επαναδιατύπωση του προβλήματος, ή η διακοπή του σχεδίου (Κασιμάτη, 2002).

Με την διάσταση του χρόνου, στην διάρκεια του οποίου υλοποιείται ένα πρόγραμμα, διακρίνονται τρία είδη αξιολογήσεων.

➤ Εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante)

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante evaluation) αποτελεί μια θεωρητική ανάλυση, η οποία εκτιμά την ισχύ της θεωρίας πίσω από την επιδιωκόμενη αλλαγή (theory of change) που στοχεύει να επιτύχει ένα πρόγραμμα και τη λογική της παρέμβασης, πάνω στην οποία έχει βασιστεί ο σχεδιασμός του προγράμματος πριν την έναρξη υλοποίησής του (www.espa.gr).

Ως πρώτο καθήκον ο αξιολογητής πρέπει να περιγράψει το πρόγραμμα. Κατά την περιγραφή αυτή θα πρέπει να εκφράσει κρίσεις για το αν το πρόγραμμα κάνει μια ορθή διάγνωση των αναπτυξιακών προβλημάτων και αναγκών της περιφέρειας. Σε ποιο βαθμό το πρόγραμμα συλλαμβάνει τα πραγματικά αίτια των προβλημάτων ή

εφικτές αναπτυξιακές δυνατότητες . Το επόμενο καθήκον είναι να διαπιστωθεί το εάν η στρατηγική και οι στόχοι του προγράμματος ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες και προβλήματα που προαναφέρθηκαν. Ουσιαστικά αυτό που ζητάμε από τον αξιολογητή είναι να αναλύσει την όλη λογική παρέμβασης του προγράμματος. Τι προσπαθεί να κάνει ένα πρόγραμμα και με ποιο τρόπο. Θα πρέπει βασικά να περιγράψει πως οι πόροι (οι εισροές) του προγράμματος οδηγούν στις διάφορες «εκροές» και πως αυτές οι εκροές επιφέρουν τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις που επιδιώκει το πρόγραμμα. (Πλασκοβίτης).

Βασικός στόχος της εκ των προτέρων αξιολόγησης είναι να βελτιώσει την κατανομή των δημοσιονομικών πόρων στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και να βελτιώσει την ποιότητα προγραμματισμού. Ως εκ τούτου, η εκ των προτέρων αξιολόγηση θα πρέπει να εστιάζει κυρίως στην διάγνωση των αναγκών, των ευκαιριών, των απειλών ή και αδυναμιών του τομέα παρέμβασης για την ανάπτυξη ενός κοινωνικοοικονομικού προγράμματος, να διασφαλίζει την συσχέτιση με τους τεθέντες στόχους και κατά συνέπεια με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

➤ **Κατά την διάρκεια (on going) αξιολόγηση**

Η ενδιάμεση αξιολόγηση πραγματοποιείται κατά την περίοδο εφαρμογής ενός προγράμματος και παρακολουθεί την εκτέλεσή του. Μέσω της συνεχής παρακολούθησης ενός προγράμματος δύναται η δυνατότητα εκτίμησης των αποτελεσμάτων, των επιπτώσεων και τυχόν διορθωτικές ενέργειες που απαιτούνται σε σχέση με την συνέχεια του προγράμματος.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι χρήσιμο να πραγματοποιούνται αξιολογήσεις τόσο σε σχέση με την εφαρμογή (αξιολογήσεις εφαρμογής), όσο και με τις επιπτώσεις μίας παρέμβασης (αξιολογήσεις επιπτώσεων). Η αξιολόγηση εφαρμογής (implementation evaluation) πραγματοποιείται κατά την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και εξετάζει τον τρόπο υλοποίησης και διαχείρισής τους, προκειμένου να υποστηριχθεί η ομαλή ολοκλήρωσή τους. Για το λόγο αυτό, η αξιολόγηση εφαρμογής είναι πιο χρήσιμη στις αρχές της προγραμματικής περιόδου, στα πρώτα στάδια του κύκλου ζωής των παρεμβάσεων.

Η αξιολόγηση επιπτώσεων (impact evaluation) διερευνά τα αποτελέσματα μιας συγκεκριμένης παρέμβασης, το βαθμό επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί και το

κατά πόσο θα άλλαζαν τα αποτελέσματα αν δεν είχε υλοποιηθεί η παρέμβαση. Ο ρόλος της αξιολόγησης επιπτώσεων είναι να γίνει κατανοητή η λειτουργία μιας παρέμβασης και να διαχωριστούν οι επιπτώσεις που οφείλονται στην παρέμβαση από εκείνες που οφείλονται σε άλλους παράγοντες. Για το λόγο αυτό, οι αξιολογήσεις επιπτώσεων είναι πιο χρήσιμο να λάβουν χώρα σε μεταγενέστερα και προς τα τελικά στάδια της προγραμματικής περιόδου (www.espa.gr).

➤ **Εκ των υστέρων (ex-post) αξιολόγηση**

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση ανακεφαλαιώνει αφενός το σύνολο των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων καθώς και την χρήση των πόρων ενός προγράμματος, αφετέρου δε εστιάζει στην εξαγωγή των συμπερασμάτων σχετικά με την επιτυχία ή την αποτυχία από την υλοποίηση μιας παρέμβασης στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση γενικώς θεωρείται αξιόπιστη όταν επέλθει ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα από την ολοκλήρωσή ενός προγράμματος ή μιας επιμέρους παρέμβασης, για να οριστικοποιηθούν τα αποτελέσματα και να διαμορφωθούν οι δευτερογενείς επιπτώσεις του προγράμματος. (Αθ. Δ.Παπαδασκαλόπουλος-Μαν.Σ.Χριστοφάκης, 2016)

1.2. Μέθοδοι και Τεχνικές Αξιολόγησης

Στην παρούσα ενότητα αναλύεται ένα ευρύ φάσμα μεθόδων και τεχνικών που εφαρμόζονται στην αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Η επιλογή μιας μεθόδου αξιολόγησης σχετίζεται αφενός με το σκοπό της αξιολόγησης ή με τα ερευνητικά ερωτήματα που ο αξιολογητής θέτει, αφετέρου δε εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος κοινωνικοοικονομικής παρέμβασης. Σημαντικό στοιχείο για την επιλογή της κατάλληλης μεθόδου είναι και σε ποιο χρονικό σημείο του κύκλου ζωή βρίσκεται ένα πρόγραμμα. Σύμφωνα με το Evalsed Sourcebook θα αναπτυχθούν στην παρούσα ενότητα κάποιες βασικές τεχνικές αξιολόγησης, που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση ενός προγράμματος.

Για την συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιούνται κυρίως τεχνικές όπως:

- **Έρευνες ωφελουμένων (Beneficiary Surveys).** Βασικό χαρακτηριστικό της τεχνικής είναι η συμμετοχή των ενδιαφερομένων και η κατανόηση για τα οφέλη που προκύπτουν από την ανάπτυξη μιας παρέμβασης. Μέσα από την εφαρμογή της τεχνικής δύναται η δυνατότητα παρατήρησης και καταγραφής των επιπτώσεων μιας παρέμβασης και του αντίκτυπου που προκύπτει. Εφαρμόζεται συνήθως με ερωτηματολόγια, ανοικτού ή κλειστού τύπου ερωτήματα στο σύνολο των ωφελουμένων ή σε αντιπροσωπευτικό δείγμα.

- **Ομάδες Εστίασης (Focus Groups).** Οι ομάδες εστίασης αποτελεί μια καθιερωμένη μέθοδο κοινωνικής έρευνας, με τη μορφή δομημένης συνέντευξης και περιλαμβάνει την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων με τους συμμετέχοντες. Η εφαρμογή της βοηθάει στη σε βάθος ανάλυση ιδιαίτερα σύνθετων και με αντικρουόμενες απόψεις θεμάτων. Στηρίζεται στην αντιπαράθεση και σύνθεση διαφορετικών απόψεων από εμπλεκόμενους που διαθέτουν ειδική γνώση και άμεση εμπειρία. Επιτρέπει τη συλλογή μεγάλης ποσότητας ποιοτικής πληροφορίας σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα αξιοποιώντας και συγκρίνοντας τις εμπειρίες που διαθέτουν τα μέλη της ομάδας στόχου. Οι ομάδες εστίασης είναι μια μορφή συμμετοχικής αξιολόγησης και ως εκ τούτου τα συμπεράσματα μιας μελέτης θα είναι πιο αξιόπιστα και περισσότερα αποδεκτά. Η τεχνική της ομάδας εστίασης μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την επικύρωση των δεδομένων, να διατυπωθούν διάφορα θέματα και προβλήματα. Τα κύρια βήματα της τεχνικής αυτής, περιλαμβάνουν , την επιλογή των συμμετεχόντων (συνήθως 6 - 8 άτομα ώστε να υπάρχει αμεσότητα και να μην δημιουργούνται υποομάδες), καλή προετοιμασία και εκπαίδευση του συντονιστή ο οποίος πρέπει να διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες και γνώση των θεμάτων που συζητούνται, καθορισμός των θεμάτων που θα συζητηθούν, έλεγχος της πορείας της συζήτησης, ανάλυση και εκτενή αναφορά των συμπερασμάτων.

- **Συνεντεύξεις (Interviews).** Η τεχνική της συνέντευξης, διερευνητική τεχνική, χρησιμοποιείται για την συλλογή ποιοτικών πληροφοριών και απόψεων από

εκείνους που επηρεάζονται από μια παρέμβαση, αφορά μια ατομική συζήτηση και πραγματοποιείται από εκπαιδευμένο συνεντευξιαστή. Μπορεί να διακριθούν διάφορες μορφές συνέντευξης, άτυπη, δομημένη ή και ημι-δομημένη συνέντευξη καθοδηγούμενη από τον συνεντευξιαστή. Η εν λόγω τεχνική αποσκοπεί στην παροχή πληροφοριών και ανατροφοδότησης για τις ενέργειες, τις δραστηριότητες, την αποτελεσματικότητα και την εκτίμηση επιπτώσεων μιας παρέμβασης. Οι τεχνικές συνεντεύξεις προτιμούνται συνήθως όταν οι συμμετέχοντες αποτελούν μικρό πλήθος. Τέλος, χρησιμοποιούνται εκτενώς στην αξιολόγηση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, συνεντεύξεις με διαχειριστές προγραμμάτων και με τους δικαιούχους των έργων και παραμένουν μία από τις πιο συνήθεις μεθόδους στην ενδιάμεση αξιολόγηση του κύκλου ζωής τους.

- **Τεχνικές Παρατήρησης (Observation Techniques).** Οι τεχνικές παρατήρησης επιτρέπουν τη διερεύνηση φαινομένων κατά την οποία ο αξιολογητής ενσωματώνεται στην ομάδα και συμμετέχει στις δραστηριότητες που μελετά και αποκτά άμεσα μια αίσθηση του τι συμβαίνει, παρατηρεί συμπεριφορές και αλληλεπιδράσεις τι στιγμή που εμφανίζονται για τις δράσεις που μελετά. Μπορεί επίσης να καταγράφονται αλληλεπιδράσεις και συμπεριφορές χωρίς να συμμετέχει ο ίδιος ο αξιολογητής. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι με την εφαρμογή της τεχνικής παρατήρησης ο ερευνητής διαμορφώνει δική του άποψη για θέματα που δεν είναι κατανοητά σε όλους με τον ίδιο τρόπο. Οι παρατηρησιακές τεχνικές δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ευρέως στο πλαίσιο της αξιολόγησης κοινωνικοοικονομικών παρεμβάσεων παρόλα αυτά η τεχνική είναι κατάλληλη για ορισμένες παρεμβάσεις, για παράδειγμα εκείνες που προορίζονται για το κοινό, οι οποίες είναι δύσκολο να παρατηρηθούν, ή άλλες τεχνικές που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπως, μακροχρόνια άνεργοι ή χρήστες παράνομων ουσιών.

- **Μελέτες Περιπτώσεων (Case Studies).** Η μέθοδος αυτή αποτελεί μια εμπειριστατωμένη ανάλυση ενός φαινομένου δίνοντας ιδιαίτερη βάση σε ένα πλήθος προοπτικών. Οι προοπτικές αυτές αφορούν την συλλογή ποιοτικών και

ποσοτικών δεδομένων και αφορούν άτομα, ομάδες ή οργανισμούς και η προσοχή σε σύγχρονα γεγονότα τα οποία επιχειρούμε να μελετήσουμε ή να εκτιμήσουμε. Τα αποτελέσματα μιας μελέτης περίπτωσης παρουσιάζονται πάντοτε σε μια αφηγηματική μορφή, περιγραφικό κείμενο, έχοντας έναν αναλυτικό και επικοινωνιακό στόχο. Στηρίζεται σε πολλαπλές μεθόδους συλλογής πληροφοριών, όπως της συνέντευξης, της ομάδας στόχου κ.α. Η περιπτωσιολογική μελέτη είναι πλούσια σε πληροφορίες και περιγράφει σε πραγματικούς όρους, διαδικασίες και διαδράσεις, εστιάζει στην πρακτική εφαρμογή των προγραμμάτων, επιτρέποντας γενικεύσεις διαφορετικές από εκείνες που επιτρέπουν οι δειγματοληπτικές μέθοδοι. Τέλος να σημειωθεί ότι το κόστος της μεθόδου είναι υψηλότερο σε σχέση με άλλες μεθόδους γιατί απαιτεί μεγάλο πλήθος στοιχείων και ικανούς αξιολογητές.

Για την ανάλυση δεδομένων χρησιμοποιούνται κυρίως:

- **Η μέθοδος SWOT (SWOT Analysis).** Η μέθοδος SWOT αποτελεί μια από τις παλαιότερες μεθόδους αξιολόγησης στρατηγικού σχεδιασμού, αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1960, κυρίως σχεδιάστηκε για τις διαδικασίες στρατηγικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων. Το αρκτικόλεξο SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις, Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats, αντίστοιχα στα ελληνικά: δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες, απειλές, και εξετάζει ακριβώς αυτά τα στοιχεία. Επί της ουσίας η SWOT αποτελεί έναν δομημένο κατάλογο με τα εσωτερικά και εξωτερικά χαρακτηριστικά ενός οργανισμού. Η SWOT ανάλυση δεν αποτελεί από μόνη της ένα ισχυρό εργαλείο αξιολόγησης αλλά σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους, μπορεί να ποικίλει καθώς η τεχνική είναι πολύ ευέλικτη και μπορεί να εφαρμοστεί για ένα έργο, για μια επιχείρηση, για ένα προϊόν, μια πολιτική ή ακόμα και ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα. Η μέθοδος εφαρμόζεται τόσο σε προγράμματα τοπικής/περιφερειακής ανάπτυξης, όσο και στις θεματικές παρεμβάσεις. Η εφαρμογή της κρίνεται σημαντική στο σχεδιασμό και την εκ των προτέρων αξιολόγηση, με στόχο την προσαρμογή του προγράμματος στο περιβάλλον. Δεν παύει όμως να είναι ανοιχτή σε υποκειμενικές απόψεις. Τα κύρια βήματα

προσέγγισης της SWOT Analysis είναι: ο προσδιορισμός του στόχου, η αναγνώριση εξωτερικών παραγόντων, δηλαδή ευκαιρίες και απειλές, ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος, δυνατότητες και αδυναμίες και αντιστοίχιση εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων.

➤ **Τεχνική των Δελφών (Delphi Survey).** Η τεχνική των Δελφών βασίζεται σε μια δομημένη διαδικασία συλλογής απόψεων ειδικών επιστημόνων σχετικά με την καταλληλότητα και τα αναμενόμενα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις μια παρέμβασης. Ερωτηματολόγια διανέμονται σε μια ομάδα εμπειρογνομόνων, με επαναληπτικές διαδικασίες με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών για το θέμα που διερευνάται. Τα ερωτηματολόγια είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να αναπτυχθούν ατομικές απαντήσεις σχετικά με το θέμα και η διαδικασία ολοκληρώνεται όταν επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συναίνεση μεταξύ των μελών της ομάδας. Η Delphi θεωρείται σχετικά απλή στη σύλληψή της, συνίσταται σε αξιολογήσεις που θέτουν απλά ερωτήματα για την ποσοτική εκτίμηση μεμονωμένων παρεμβάσεων. Τα κύρια βήματα εφαρμογής της τεχνικής των Δελφών είναι: καθορισμός και διατύπωση των ερωτημάτων, επιλογή των εμπειρογνομόνων, σύνταξη ερωτηματολογίων, (συνήθως 3 ερωτηματολόγια), σύνταξη τελικής έκθεσης με σύνοψη των αποτελεσμάτων.

➤ **Ανάλυση παλινδρόμησης (Regression Analysis).** Η ανάλυση της παλινδρόμησης είναι ένα οικονομετρικό μοντέλο, ένα σύστημα εξισώσεων στόχος του οποίου είναι να αναδείξει τη σχέση μεταξύ μεταβλητών ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής. Μια ανεξάρτητη μεταβλητή δύναται να είναι το κόστος ή πόροι μιας παρέμβασης, την μεταβλητή δηλαδή για την οποία έχουμε διαθέσιμα στοιχεία και μπορούμε να ελέγξουμε και ανεξάρτητη τα αποτελέσματα μιας παρέμβασης, που εξαρτάται από την μεταβολή της ανεξάρτητης μεταβλητής. Βασικό ζήτημα της τεχνικής είναι κατά πόσο το μοντέλο αυτό εξηγεί τη μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής καθώς και η αξιοπιστία των στοιχείων. Για την εξαγωγή έγκυρων και αξιοποιήσιμων συμπερασμάτων απαιτεί μεγάλο αριθμό στοιχείων, η επιλογή

των οποίων θα πρέπει να γίνεται με προσοχή έτσι ώστε το δείγμα των παρατηρήσεων να είναι αντιπροσωπευτικό.

Για την διαμόρφωση αξιολογικών κρίσεων χρησιμοποιούνται κυρίως οι κάτωθι μέθοδοι.

- **Ανάλυση Κόστους – Ωφέλειας (Cost Benefit Analysis)** Η ανάλυση Κόστους – Ωφέλειας αποτελεί μια μέθοδο αξιολόγησης που εκτιμά την καθαρή οικονομική επίδραση ενός προγράμματος ή ενός έργου. Εστιάζει δηλαδή από τη μία στην μέτρηση του κόστους και της ωφέλειας από την άλλη πλευρά. Πρακτικά αφορά την αναλογία των εισροών με τις εκροές του προγράμματος προσδιορίζοντας το καθαρό κέρδος. Η CBA αναπτύχθηκε κυρίως για την αξιολόγηση επενδυτικών έργων δημοσίου με αναφορά στη συμβολή τους στην κοινωνική ευημερία. Μια ανάλυση κόστους – οφέλους αποτελείται από τρία μέρη, τον προσδιορισμό του τεχνικού μέρους, χρηματική ανάλυση του κόστους εισροής και η αποτίμηση της ωφέλειας και τέλος να αποδοθεί η οικονομική ανάλυση. Τα βήματα για την εφαρμογή της CBA είναι: ο προσδιορισμός του έργου και τεχνικές αναλύσεις, χρηματοοικονομική ανάλυση, καθορισμός δημοσιονομικών επιπτώσεων (π.χ. φόροι), υπολογισμός θετικών και αρνητικών εξωτερικών παραγόντων, επιλογή σκιωδών τιμών από τις τιμές της αγοράς, υπολογισμός της οικονομικής απόδοσης του έργου.
- **Ανάλυση κόστους – Αποτελεσματικότητας (Cost Effectiveness Analysis).** Η ανάλυση του κόστους αποτελεσματικότητας (CEA) είναι μια μέθοδος που εξετάζει την αποδοτική χρήση των πόρων, ειδικά σε παρεμβάσεις τα αποτελέσματα των οποίων είναι δύσκολο να εκτιμηθούν με νομισματικούς όρους. Αποτελεί ένα εργαλείο σύγκρισης μεταξύ εναλλακτικών προγραμμάτων με τους ίδιους όμως στόχους. Βασικός στόχος της εν λόγω τεχνικής είναι να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος και την ικανότητα του να πετύχει τους επιθυμητούς στόχους, δίνοντας τη δυνατότητα εναλλακτικής λύσης η οποία μεγιστοποιεί τα οφέλη με το ίδιο κόστος ή αντιστρόφως να ελαχιστοποιεί το κόστος για τον ίδιο στόχο. Η μέθοδος

κόστους-αποτελεσματικότητας έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν σε προγράμματα και πολιτικές που σχετίζονταν με τον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης κ.α. Δεν είναι κατάλληλη τεχνική για μετρήσεις με υποκειμενικά κριτήρια ή σε προγράμματα με πολλαπλούς στόχους.

Τέλος, για την εκτίμηση των επιπτώσεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλές τεχνικές αξιολόγησης, οι οποίες επιλέγονται υπό το πρίσμα δύο βασικών θεωριών. Η μία αφορά ένα πλέγμα ερωτημάτων ώστε να εκτιμηθεί κατά πόσο μια παρέμβαση εφαρμόζεται στην θεωρία και η άλλη σε ερωτήματα που επικεντρώνονται στο κατά πόσο η παρέμβαση παράγει τα επιθυμητά αποτελέσματα με τη διάσταση του ενδιαφέροντος. Η ποσοτικοποίηση και η εκτίμηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων βρίσκεται στο επίκεντρο της αξιολόγησης των προγραμμάτων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.

➤ **Αξιολόγηση βασισμένη στη θεωρία (Theory-based Impact Evaluation)**

Στο πλαίσιο της Theory Based Evaluation (TBE) αναπτύχθηκαν πολλές προσεγγίσεις με την πάροδο των ετών, δεν έχουν αναπτυχθεί ωστόσο ιδιαίτερα σε προγράμματα κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

Η TBE είναι μια προσέγγιση στην οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις θεωρίες, στις παραδοχές και τις υποθέσεις, που αναπτύχθηκαν από τους διαχειριστές των προγραμμάτων και μπορούν να εκτιμήσουν τη λογική της παρέμβασης μιας πολιτικής. Η αξιολόγηση με βάση τη θεωρία εξετάζει τους μηχανισμούς που υιοθετήθηκαν από του υπεύθυνους αν καθιστούν μια παρέμβαση αποτελεσματική και συγκρίσιμη και επικεντρώνεται στους παράγοντες που κρίνονται σημαντικοί για την επιτυχία της. Οι θεωρίες στις οποίες βασίζεται ένα πρόγραμμα δεν είναι πάντα άμεσα ορατές ή γνωστές στον αξιολογητή και ως εκ τούτου θα πρέπει να αναπτυχθούν από τον ίδιο. Ορισμένες τεχνικές που οδηγούν τον αξιολογητή στην ανάπτυξη αυτών είναι: η πραγματική αξιολόγηση (**realist evaluation**), βάση της οποίας αναπτύσσονται σαφείς απαντήσεις για το πώς και για ποιον λειτουργεί ένα πρόγραμμα, η θεωρία της αλλαγής (**theory of change**) η οποία εστιάζει στις μακροπρόθεσμες αλλαγές που πρέπει να επιτευχθούν, επιστημονική προσέγγιση (**policy scientific approach**) μιας

πολιτικής, η στρατηγική προσέγγισης αξιολόγησης (**strategy assessment approach**) κ.α.

➤ **Αντισταθμιστική Εκτίμηση Επιπτώσεων (Counterfactual Impact Evaluation)**

Η αντισταθμιστική εκτίμηση επιπτώσεων (CIE) είναι μια μέθοδος, η οποία περιλαμβάνει τη σύγκριση των αποτελεσμάτων που αποφέρει μια πολιτική ή ένα πρόγραμμα στους άμεσα ενδιαφερόμενους, οι οποίοι έχουν επωφεληθεί από αυτό με τα αποτελέσματα μιας άλλης ομάδας (ομάδα σύγκρισης / ελέγχου), με τη μόνη διαφορά ότι η ομάδα σύγκρισης / ελέγχου δεν έχει επωφεληθεί στην πολιτική ή το πρόγραμμα. Η ομάδα σύγκρισης παρέχει πληροφορίες σχετικά με "τι θα είχε συμβεί στα μέλη της εάν δεν είχαν επωφεληθεί από αυτήν", την αντιφατική περίπτωση. Επί της ουσίας εξετάζεται κατά πόσο η αλλαγή που παρατηρείται στα εμπλεκόμενα μέρη, στους άμεσα ενδιαφερόμενους, αποδίδεται από την συγκεκριμένη παρέμβαση ή θα συνέβαινε ούτως ή άλλως. Υπάρχουν δύο βασικοί τρόποι προσέγγισης της αξιολόγησης, να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα από μη επωφελούμενους μιας παρέμβασης ή να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα από τους εν δυνάμει ωφελουμένους, πριν δηλαδή επηρεαστούν από την δραστηριότητα. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στην ανάγκη συλλογής στοιχείων ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο οι πόροι μιας παρέμβασης χρησιμοποιήθηκαν αποτελεσματικά. Τα ευρήματα της αξιολόγησης ανατροφοδοτούν το σχεδιασμό και την υλοποίηση μελλοντικών παρεμβάσεων.

1.3. Αξιολόγηση Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Ο σχεδιασμός και οι κανονισμοί της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 παρουσιάζουν σημαντικές αλλαγές με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο καθώς έμφαση δίνεται στους στόχους των επιχειρησιακών προγραμμάτων, στη λογική της παρέμβασης και στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και των επιπτώσεων των προγραμμάτων. Ιδιαίτερα δε στο ρόλο της αξιολόγησης για την ενδυνάμωση της εστίασης στα αποτελέσματα των προγραμμάτων και την εκτίμηση των επιπτώσεων και των πολιτικών που υιοθετήθηκαν.

Οι αξιολογήσεις μπορούν να συνεισφέρουν στη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της υλοποίησης των Προγραμμάτων, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας ενός Προγράμματος, αλλά και να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις του, εφόσον ειδωθούν ως βασικό στοιχείο του κύκλου ζωής του Προγράμματος. Οι αξιολογήσεις θα πρέπει να συνδέονται με τη λογική της παρέμβασης και με τους ειδικούς στόχους που ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα προσπαθεί να επιτύχει. Καθώς τα αποτελέσματα ενός Προγράμματος δεν επηρεάζονται μόνο από τις δράσεις του Προγράμματος, αλλά και από άλλους εξωτερικούς παράγοντες, ένας βασικός σκοπός της αξιολόγησης είναι να αναγνωρίσει ποιες επιπτώσεις μπορούν να αποδοθούν άμεσα στην υλοποίηση του Προγράμματος. Η λογική της παρέμβασης και το «λογικό μοντέλο» που διαμορφώθηκε κατά το σχεδιασμό των ΕΠ, αποτελεί τη βάση δικαιολόγησης κάθε αξιολόγησης που θα επιλεγεί να γίνει και θα υποστηρίξει τη διαδικασία της αξιολόγησης. Η χρήση ενός «λογικού μοντέλου» σε μία αξιολόγηση δίνει την απαραίτητη εστίαση στα αποτελέσματα και θέτει συνεχώς στο προσκήνιο τις παραδοχές που έχουν γίνει. Με το να επεξηγεί πως μία παρέμβαση παράγει τα επιθυμητά αποτελέσματα, βοηθάει στο να αποφασιστεί που θα εστιάσουν οι αξιολογήσεις, προκειμένου να καθοριστεί κατά πόσο οι παραδοχές που έγιναν αρχικά είναι σωστές ή λανθασμένες και να εστιαστεί η αξιολόγηση στο τι έχει γίνει, τι είχε αποτέλεσμα, τι δεν είχε αποτέλεσμα και για ποιους. Με τη χρήση ενός λογικού μοντέλου μπορούν να μετρηθούν και οι επιπτώσεις μίας παρέμβασης (ΕΑΣ – ΕΣΠΑ,2015)

1.3.1. Κριτήρια Αξιολόγησης

Βάση των κανονισμών της Επιτροπής μια αξιολόγηση πραγματοποιείται προκειμένου να βελτιώσει το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός προγράμματος έχοντας ως βασικά κριτήρια:

- **την αποδοτικότητα (efficiency)**, κατά την οποία διερευνάται κατά πόσο η παρέμβαση λειτούργησε με τρόπο αποτελεσματικό σε σχέση με το κόστος. Η αποδοτικότητα εκτιμάται συγκρίνοντας το κατά πόσο οι πόροι (εισροές) μετατράπηκαν σε εκροές.

- **την αποτελεσματικότητα (effectiveness)**, όπου καθορίζει το βαθμό στον οποίο επιτευχθήκαν οι τεθέντες στόχοι (γενικοί και ειδικοί) του προγράμματος.
- **τις επιπτώσεις (impact)** μιας παρέμβασης, η οποία καθορίζει το βαθμό στον οποίο η παρέμβαση συνέβαλε στο να γίνουν οι αλλαγές που αρχικά είχαν προβλεφθεί με την υλοποίηση της παρέμβασης.

Άλλα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη στις αξιολογήσεις μπορεί να είναι:

- **η συνάφεια (relevance)**, που διερευνά την έκταση στην οποία στην οποία προγραμματικοί στόχοι έχουν σχέση με τις εξελισσόμενες ανάγκες και προτεραιότητες σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ε.Ε.
- **η καταλληλότητα (appropriateness)**
- **η συνοχή (cohesion)** κατά την οποία διερευνάται η σχέση μεταξύ στόχων και δράσεων καθώς και η μεταξύ τους συνέργεια καθώς επίσης και η σχέση των δράσεων με συναφείς εθνικές ή κοινοτικές πολιτικές.
- **η προστιθέμενη αξία (added value)**

1.3.2. Τα Σχέδια Αξιολόγησης

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα σχεδιαστούν και θα πραγματοποιηθούν ποιοτικές αξιολογήσεις στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Κανονισμός Κοινών Διατάξεων (1303/2013) επέβαλλε την κατάρτιση ενός ή περισσότερων Σχεδίων Αξιολόγησης. Το Σχέδιο Αξιολόγησης (evaluation plan) αποτελεί ένα στρατηγικό έγγραφο που περιγράφει πως θα γίνει η αξιολόγηση ενός προγράμματος και του πως θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για τη βελτίωση του προγράμματος και της λήψης αποφάσεων. Το Σχέδιο Αξιολόγησης εξετάζεται και εγκρίνεται από την Επιτροπή Παρακολούθησης κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η Επιτροπή Παρακολούθησης εξετάζει κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου την πρόοδο στην εφαρμογή του Σχεδίου Αξιολόγησης και την παρακολούθηση των συμπερασμάτων των αξιολογήσεων. Για την πρόοδο αυτή γίνεται αναφορά στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης που υποβάλλονται το 2017 και το 2019, οι οποίες θα παραθέτουν και αξιολογούν, σύμφωνα με το άρθρο 50 μεταξύ

άλλων και την πρόοδο στην εφαρμογή του Σχεδίου Αξιολόγησης και της συνέχειας που δίνεται στα πορίσματα των αξιολογήσεων (ΕΑΣ – ΕΣΠΑ,2015).

Ένα Σχέδιο Αξιολόγησης έχει ως στόχο:

- τη βελτίωση της ποιότητας των αξιολογήσεων μέσω σωστού σχεδιασμού, περιλαμβάνοντας τον προσδιορισμό και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων
- την παροχή πληροφορίας στους διαχειριστές και λήπτες αποφάσεων που βασίζεται στις αξιολογήσεις
- να διαμορφώσει ένα πλαίσιο για το σχεδιασμό αξιολογήσεων επιπτώσεων
- να διασφαλίσει ότι οι αξιολογήσεις θα παρέχουν τις αναγκαίες εισροές για την κατάρτιση των ετήσιων εκθέσεων και των εκθέσεων προόδου
- να διευκολύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο να συνθέσει τα ευρήματα από τα διαφορετικά κράτη-μέλη και να επικοινωνήσει τα διαθέσιμα στοιχεία
- να εξασφαλίσει ότι έχουν προβλεφθεί οι κατάλληλοι πόροι για τη ολοκλήρωση των αξιολογήσεων

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, έχει αποφασιστεί να καταρτιστεί ένα Σχέδιο Αξιολόγησης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και ένα Σχέδιο Αξιολόγησης σε επίπεδο Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020. (www.espa.gr).

2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων 2014-2020

2.1. Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (ΠΙΝ) αποτελεί νησιωτική περιφέρεια στο δυτικό τμήμα του ελληνικού χώρου, αποτελούμενη από 32 νησιά, εκ των οποίων κατοικούνται μόνο τα 14, δηλαδή η Κέρκυρα, η Λευκάδα, η Κεφαλληνία, η Ζάκυνθος (μεγάλα νησιά), οι Οθωνοί, η Ερείκουσα, το Μαθράκι, οι Παξοί, οι Αντίπαξοι, το Μεγανήσι, ο Κάλαμος, ο Καστός, η Ιθάκη και οι Στροφάδες (μικρά νησιά).

Ο μόνιμος πληθυσμός της ΠΙΝ ανέρχεται σε 207.855 κατοίκους σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ του 2011 και αντιστοιχεί στο 1,93% του πληθυσμού της χώρας. Η πυκνότητά του από 84 κάτοικοι ανά τετρ. χλμ., το 1991, αυξήθηκε σε 90,1 το 2011 (έναντι 81,96 για τη χώρα). Η Περιφέρεια παρουσίασε, την περίοδο 2001-2011, μείωση του μόνιμου πληθυσμού της κατά 1,48% οριακά υψηλότερη της χώρας λόγω του αρνητικού φυσικού ισοζυγίου και της εισροής μεταναστών.

Η οικονομία της παρουσίαζε τα τελευταία είκοσι χρόνια, σε γενικές γραμμές, μια σταθερή πορεία ανάπτυξης που στηριζόταν στην ανάκαμψη του τουρισμού παγκοσμίως και τη σταθερή εγχώρια ζήτηση, ενώ η γεωγραφική της θέση προσδιορίζει και το ρόλο της στο μεσογειακό και ευρωπαϊκό χώρο και ειδικότερα στο θαλάσσιο άξονα Αδριατικής – Ιονίου. Η ΠΙΝ κατατάσσεται στην 249η θέση ανάμεσα στις 262 ευρωπαϊκές Περιφέρειες και στην 7η θέση των 13 ελληνικών Περιφερειών, με βάση το δείκτη «περιφερειακής ανταγωνιστικότητας»¹.

2.2. Συνοπτική Περιγραφή Εγκεκριμένου Προγράμματος

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ιόνια Νησιά» εγκρίθηκε με βάση την απόφαση της Επιτροπής των ΕΚ με αριθμό Ε C(2014) 10165/18-12-2014. Η συνολική Δημόσια Δαπάνη του Προγράμματος ήταν **226.924.699** ευρώ, εκ των οποίων το ποσό των

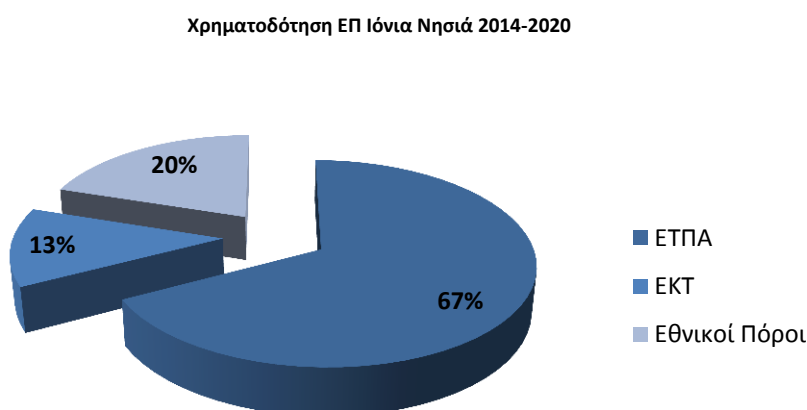
¹ (EU Regional Competitiveness Index RCI 2013).

181.539.758 ευρώ ήταν η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και **45.384.941** ευρώ ήταν η Εθνική συμμετοχή.

Το 2017 έγινε η 1η αναθεώρηση του ΕΠ Ιόνια Νησιά λόγω της διαδικασίας της τεχνικής προσαρμογής για το έτος 2017 (σύμφωνα με το άρθρο 92 παρ.3 του Καν 1303/2013), όπου στο πλαίσιο αυτής πραγματοποιήθηκε κατανομή πρόσθετων πόρων ύψους **3.907.364,00** ευρώ (Κοινοτική Συνδρομή). Από αυτά **570.861,00** ευρώ προήλθαν από το ΕΤΠΑ και **3.336.503,00** ευρώ από το ΕΚΤ. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στο τμήμα του Προγράμματος που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, πέραν αυτών που ήταν αποτέλεσμα των πρόσθετων πόρων. Η εν λόγω αναθεώρηση εγκρίθηκε με βάση την απόφαση της Επιτροπής των ΕΚ με αριθμό C(2017) 8407 final/6-12-2017.

Με βάση τα ανωτέρω, η συνολική δημόσια δαπάνη του Προγράμματος ανέρχεται σε **231.808.906,00 ευρώ**, εκ των οποίων το **80%** αφορούν σε Κοινοτική συνδρομή, ήτοι **185.447.122,00 ευρώ** και το **20%** (46.361.784,00 ευρώ) σε Εθνική συμμετοχή.

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ με ποσό ίσο με **195.131.377,00** ευρώ και από το ΕΚΤ με ποσό ύψους **36.677.529,00** ευρώ.

Αναπτυξιακή Στρατηγική και Όραμα της ΠΙΝ

Λαμβάνοντας υπόψη την αντίστοιχη εθνική και ευρωπαϊκή αναπτυξιακή στρατηγική, που συμπυκνώνεται στην επιδίωξη για «έξυπνη», «βιώσιμη» και «χωρίς αποκλεισμούς» ανάπτυξη, κεντρικός αναπτυξιακός στόχος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων για το 2020, είναι η **«Βιώσιμη ανάπτυξη με ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας**

και ελκυστικότητας της ΠΙΝ, μέσα από την αξιοποίηση της οικονομίας της γνώσης, του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος».

Απώτερος στόχος της περιφέρειας είναι να αυξηθεί η απασχόληση και η ευημερία των πολιτών, και με συνοπτικό και περιεκτικό τρόπο περιλαμβάνονται στο νέο αναπτυξιακό όραμα της ΠΙΝ, που είναι να καταστούν τα **«Ιόνια Νησιά, Ελκυστικός Προορισμός & Βιώσιμος Τόπος».**

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου έχουν τεθεί **7 Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ)**, εκ των οποίων οι 2 αφορούν την τεχνική βοήθεια του Προγράμματος.

Για την υλοποίησή της, η περιφερειακή στρατηγική χρησιμοποιεί ως εργαλεία τους 11 Θεματικούς Στόχους και τις επιμέρους Επενδυτικές Προτεραιότητες, που είναι κοινά για όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες. Επιπλέον αναζητεί πόρους, καταρχήν από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων 2014-2020 (Π.Ε.Π.), αλλά και από κεντρικές, τομεακές πολιτικές (για την Επιχειρηματικότητα, την Αγροτική Ανάπτυξη, τις Υποδομές Μεταφορών & Περιβάλλοντος, το Ανθρώπινο Δυναμικό κλπ) ή προγράμματα εδαφικής, δια-περιφερειακής συνεργασίας κλπ.

Κάθε Άξονας Προτεραιότητας διαρθρώνεται σε θεματικούς στόχους, οι οποίοι εξειδικεύονται σε Επενδυτικές Προτεραιότητες ανά Θεματικό Στόχο και Ειδικούς Στόχους ανά Επενδυτική Προτεραιότητα.

Συνοπτικά οι Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ ΙΝ ως ακολούθως:

Άξονας 1: Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας & των ΤΠΕ, που ενισχύει με 23,7 εκατ. € συνολικά:

- την «έρευνα & την καινοτομία με 4,5 εκ. € (για υποδομές και προγράμματα έρευνας, & ανάπτυξη συνεργασιών ερευνητικών κέντρων με επιχειρήσεις), μέσω του Θεματικού Στόχου 1.
- την «πρόσβαση σε Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών» με 5,0 εκ. € (για τη δημιουργία εφαρμογών σε τομείς όπως η ψηφιακή προβολή, ο πολιτισμός και η τηλε-φροντίδα), μέσω του Θεματικού Στόχου 2 και
- τη «βελτίωση ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων» με 14,2 εκ. € (για την

επιχειρηματικότητας στους 4 τομείς της «έξυπνης εξειδίκευσης», τη δικτύωση και συνεργασία των επιχειρήσεων και την υποστήριξή τους στο να καινοτομούν), μέσω του Θεματικού Στόχου 3.

Άξονας 2: Προστασία του Περιβάλλοντος & Αειφόρος ανάπτυξη, που ενισχύει με 89,9 εκατ. € συνολικά:

- την «υποστήριξη της μετάβασης σε μία οικονομία χαμηλών ρύπων» με 12,3 εκ. € (για συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές και την κατοικία) μέσω του Θεματικού Στόχου 4.
- την «προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων» με 10,2 εκ. € (για αντιπλημμυρική & αντιπυρική προστασία και διαχείριση θαλάσσιας ρύπανσης, σεισμικού κινδύνου κλπ.), μέσω του Θεματικού Στόχου 5.
- την «προστασία του περιβάλλοντος και την αποδοτική χρήση των πόρων» με 67,4 εκ. € (για τα στερεά απόβλητα των Μικρών Νησιών, τα συστήματα υδροδότησης, τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, την προστασία της βιοποικιλότητας, τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, καθώς και τουριστικές υποδομές μικρής κλίμακας), μέσω του Θεματικού Στόχου 6.

Άξονας 3: Ενίσχυση υποδομών μεταφορών, που ενισχύει με 35,3 εκατ. € συνολικά:

- την «προώθηση των βιώσιμων μεταφορών» με 35,3 εκ. € (για τη βελτίωση βασικών οδικών δικτύων και λιμενικών υποδομών που συνδέονται με τα ΔΕΔ-Μ), μέσω του Θεματικού Στόχου 6.

Άξονας 4: Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας & πρόνοιας, που ενισχύει με 42,6 εκατ. € συνολικά:

- την «προώθηση της κοινωνικής ένταξης» με 21,1 εκ. € (υποδομές υγείας και πρόνοιας), μέσω του Θεματικού Στόχου 9.
- την «επένδυση στην εκπαίδευση» με 21,5 εκ. € (υποδομές α'θμιας και β'θμιας εκπαίδευσης), μέσω του Θεματικού Στόχου 10.

Άξονας 5: Κοινωνική ένταξη & καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων, που ενισχύει με 36,1 εκατ. € συνολικά:

- την «προώθηση της απασχόλησης» με 2,4 εκ. € (για τη βελτίωση της πρόσβασης των ανέργων στην απασχόληση και την υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων σε τομείς της «έξυπνης εξειδίκευσης»)
- την «προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας» με 33,7 εκ. € (για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, την κοινωνική ένταξη περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι ΡΟΜΑ, την καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος ΑμεΑ & γυναικών-θυμάτων βίας, τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και την υλοποίηση τοπικών στρατηγικών απασχόλησης σε απομονωμένες περιοχές), μέσω του Θεματικού Στόχου 9.

Μέσω δε των **Αξόνων Προτεραιότητας 6 και 7**, παρέχεται η δυνατότητα τεχνικής υποστήριξης για τη διαχείριση του προγράμματος και την υποστήριξη των φορέων υλοποίησης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η δομή του ΕΠ ΙΝ σε ότι αφορά τους Άξονες Προτεραιότητας, τους Θεματικούς Στόχους και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες.

Πίνακας 1: Δομή ΕΠ Ιόνια Νησιά 2014-2020

Α.Π.	Θεματικός Στόχος	Επενδυτική Προτεραιότητα
1. Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας & των ΤΠΕ	ΘΣ 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας»	Επ.Προτ. 1α: Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας και ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και προώθηση κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Επ.Προτ. 1β: Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία, ανάπτυξη δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, κ.α
	ΘΣ 2 «Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών»	Επ.Προτ. 2β: Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ηλεκτρονικό εμπόριο και αύξηση της ζήτησης για ΤΠΕ Επ.Προτ. 2γ: Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ, κυρίως στον «ψηφιακό πολιτισμό», την «ηλεκτρονική υγεία» κ.ά.
	ΘΣ 3 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)»	Επ.Προτ. 3α: Προώθηση της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής εκμετάλλευσης νέων ιδεών και τη στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων μέσω φυτωρίων επιχειρήσεων Επ.Προτ. 3δ: Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών
2. Προστασία του περιβάλλοντος και Αειφόρος Ανάπτυξη	ΘΣ 4 «Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς»	Επ.Προτ. 4γ: Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης στις δημόσιες υποδομές και τη στέγαση Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης
	ΘΣ 5 «Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων»	Επ.Προτ. 5α: Στήριξη των επενδύσεων για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή καθώς και των τεχνικών που βασίζονται στο οικοσύστημα Επ.Προτ. 5β: Προώθηση των επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφάλιση της

		ανθεκτικότητας στις καταστροφές και ανάπτυξη συστημάτων διαχείρισης των καταστροφών
	ΘΣ 6 «Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων»	Επ.Προτ. 6α: Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων. Επ.Προτ. 6β: Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων. Επ.Προτ. 6γ: Διατήρηση, προστασία και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, Επ.Προτ. 6δ: Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προώθηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, μεταξύ άλλων μέσω του δικτύου Natura 2000, και των πράσινων υποδομών. Επ.Προτ. 6ε: Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος
3.Ενίσχυση υποδομών μεταφορών	ΘΣ 7 «Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων»	Επ.Προτ. 7β: Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ, περιλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων. Επ.Προτ. 7γ: Ανάπτυξη και βελτίωση συστημάτων θαλάσσιας μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον με χαμηλές εκπομπές άνθρακα συστημάτων μεταφορών.
4. Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας & πρόνοιας	ΘΣ 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	Επ.Προτ. 9α: Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μειώνοντας τις ανισότητες όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, προωθώντας την κοινωνική ένταξη μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού χαρακτήρα και υπηρεσίες αναψυχής και τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της κοινότητας.
	ΘΣ10 «Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση»	Επ.Προτ. 10α: Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση.
5.Κοινωνική ένταξη,	ΘΣ 8 «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»	Επ.Προτ. 8i: Πρόσβαση των ατόμων που αναζητούν εργασία και των μη ενεργών οικονομικά ατόμων στην απασχόληση, μακροχρόνια ανέργων κ.α. Επ.Προτ. 8ii: Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και ειδικά

ανθρώπινο δυναμικό & καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων ΘΣ 9 «Πρόωθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Επ.Προτ. 8iii: Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές. Επ.Προτ. 9i: Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της δραστηρίας συμμετοχής και τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης. Επ.Προτ. 9ii: Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά Επ.Προτ. 9.iii: Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών Επ.Προτ. 9iv: Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας Επ.Προτ. 9v: Πρόωθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση Επ.Προτ. 9vi: Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
6. Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
7. Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

2.3. Πρόοδος Υλοποίησης του Προγράμματος

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Υλοποίησης 2017 και αφορά την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι 31/12/2017 εξειδικεύτηκαν συνολικά 219.992.177,75 ευρώ, ήτοι το 94,9% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

Την ίδια περίοδο εκδόθηκαν **52 Προσκλήσεις** συνολικού προϋπολογισμού 188.669.355,60 €, ήτοι το **81,4%** της συνολικής δημόσιας δαπάνης, ενώ εντάχθηκαν 104 Πράξεις συνολικού προϋπολογισμού 115.360.421,83 €, ήτοι το 55,0% του συνολικού προϋπολογισμού του ΠΕΠ.

Τα συνολικά ποσά των Νομικών Δεσμεύσεων έως 31/12/2017 ανέρχονται σε 74.500.957,77 €, ήτοι το 32,1% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ ενώ οι συνολικές Πληρωμές ανέρχονται σε 39.026.146,55 (συνολικές επιλέξιμες δαπάνες που δήλωσαν οι δικαιούχοι.

Η εικόνα της υλοποίησης του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων, σύμφωνα με τα στοιχεία προόδου που έχουν καταχωρηθεί στο ΟΠΣ έως 20.10.2018 δηλώνουν ότι: Το ύψος των **προσκλήσεων** για υποβολή προτάσεων ανέρχεται σε **243,2 εκ. ευρώ** ήτοι σε **72 Προσκλήσεις**.

Ο προϋπολογισμός των **ενταγμένων πράξεων** ανέρχεται στο ποσό των **149,8 εκ. ευρώ** το οποίο αποτελεί σε **64,6%** της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος, ενώ οι νομικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί ανέρχονται στο ποσό των 82,1 εκ. ευρώ, το οποίο αποτελεί το 35,4% της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος.

Οι καταχωρημένες **δαπάνες** στο ΟΠΣ μέχρι 20.10.2018 ανέρχονται σε ποσό **44,5 εκ. ευρώ**, ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό απορρόφησης 19,2% των συνολικών πόρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

3. Μεθοδολογία Έρευνας

Στα πλαίσια της Αξιολόγησης του επιχειρησιακού προγράμματος Ιονίων Νήσων επιλέχθηκε ως μελέτη περίπτωσης, η αξιολόγηση που σχετίζεται με την επικαιρότητα της **Λογική της Παρέμβασης** στο πλαίσιο της Στρατηγικής του Ε.Π. και πιο συγκριμένα στο Άξονα Προτεραιότητας 5. **«Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων»**.

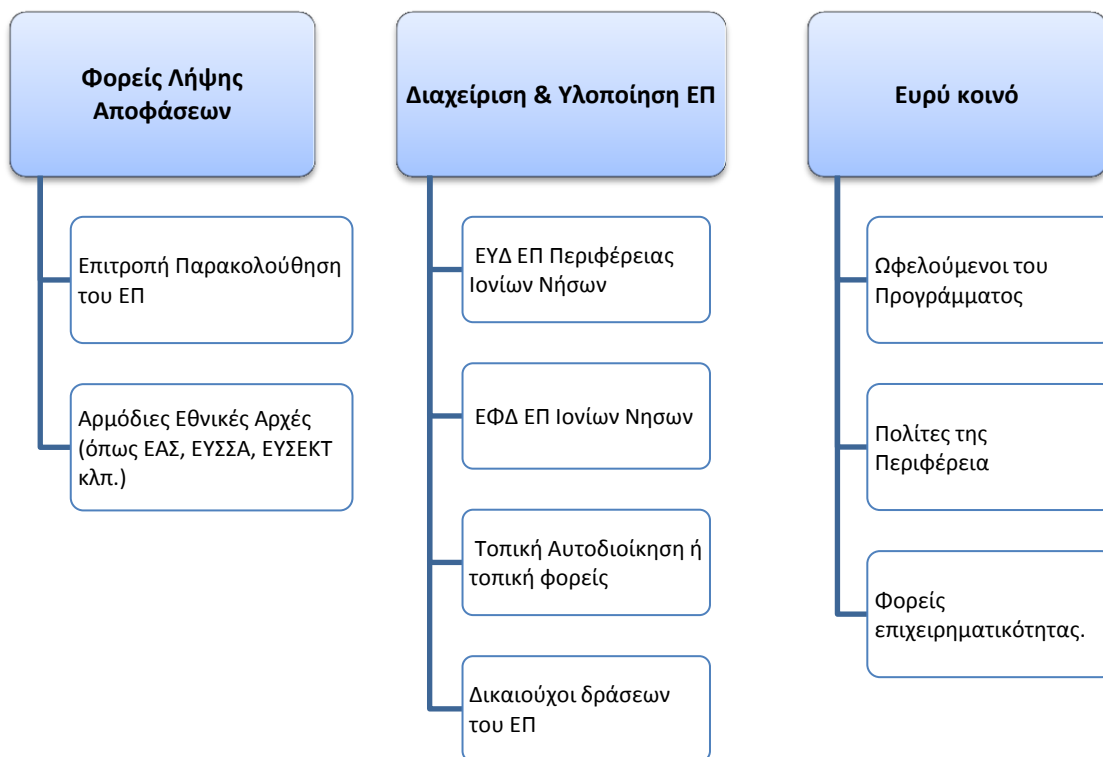
Προκειμένου να αξιολογηθεί η επικαιρότητα και η συνέπεια της στρατηγικής που αναπτύχθηκε στο εγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 διεξήχθη ποιοτική έρευνα κατά την οποία διατυπώθηκαν ερευνητικά ερωτήματα και συλλέχθηκαν σχετικά δευτερογενή στοιχεία από αρμόδια στελέχη της εν λόγω Περιφέρειας, όπως αυτά προκύπτουν από το ΟΠΣ. Στην συνέχεια πραγματοποιήθηκε συμμετοχική παρατήρηση στην συνεδρίαση της 4ης Επιτροπής Παρακολούθησης της Περιφέρειας που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2018.

3.1. Εμπλεκόμενοι Φορείς

Σε κάθε μελέτη Αξιολόγησης είναι αρκετά σημαντικό να πραγματοποιείται καταγραφή όλων εκείνων των ατόμων που επηρεάζουν ή επηρεάζονται από μια παρέμβαση ή ένα πρόγραμμα. Τα εμπλεκόμενα μέρη ή ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) μπορεί να ενδιαφέρονται για το αντικείμενο που αξιολογείται ή για τα αποτελέσματα της αξιολόγησης. Μπορεί επίσης να είναι τα μέρη εκείνα που συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων καθώς και οι άμεσα ή έμμεσα ωφελούμενοι ενός προγράμματος.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να είναι συμμετέχοντες στα έργα, οι δικαιούχοι των δράσεων, η τοπική αυτοδιοίκηση, οι συμμετέχοντες οργανισμοί στις δράσεις, οι υπεύθυνοι των έργων, οι ερευνητές, οι διάφορες κοινωνικές ομάδες, αλλά και κάθε άλλο άτομο ή ομάδα με άμεσο ή έμμεσο ενδιαφέρον. Και οι αξιολογητές (εσωτερικοί ή εξωτερικοί) αποτελούν άτομα που έχουν άμεσο ενδιαφέρον για το αντικείμενο της αξιολόγησης και δεν θα πρέπει να θεωρούνται ουδέτεροι παρατηρητές (ΕΑΣ – ΕΣΠΑ,2015).

Στην υπό εξέταση μελέτη περίπτωσης, του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, τα κυριότερα εμπλεκόμενα μέρη είναι:

3.2. Ερευνητικά Ερωτήματα

Για την αποτίμηση της καταλληλότητας και της συνέπειας της στρατηγικής τέθηκαν και εξετάστηκαν τα κάτωθι ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν την κάλυψη του Γενικού Στόχου **«Ενίσχυση του Κοινωνικού Ιστού, με γνώμονα την παροχή «Ίσων Ευκαιριών»**, την κάλυψη των αναγκών, τη συσχέτιση των επενδυτικών προτεραιοτήτων ανά θεματικό στόχο και τη σύνδεσή τους με τους δείκτες εκρών και αποτελέσματος.

- α.** Πώς αξιολογείται η συνέπεια των στρατηγικών και των ειδικών στόχων σε σχέση με τις ανάγκες που έχουν διαμορφωθεί;
- β.** Κατά πόσο η λογική παρέμβασης παραμένει επίκαιρη και σε ποιες περιπτώσεις κρίνεται απαραίτητο να τύχει αναθεώρησης;

γ. Σε ποιο βαθμό παραμένουν επίκαιροι οι ειδικοί στόχοι του Ε.Π. και η σύνδεση τους με τους δείκτες εκροής και αποτελέσματος;

δ. Πώς αξιολογείται η συνέπεια του προγραμματισμού από το επίπεδο των ειδικών στόχων μέχρι το επίπεδο των επιλεγμένων έργων του Προγράμματος;

3.3. Συλλογή δεδομένων

Για να εκτιμηθεί η συνέπεια των στρατηγικών και επιχειρησιακών στόχων σε σχέση με το πλαίσιο αναγκών που διαμορφώθηκαν και αφορούν την κάλυψη των βασικών αναγκών του ανθρώπινου δυναμικού και της κοινωνικής ένταξης λαμβάνεται υπόψη η ανάλυση SWOT που πραγματοποιήθηκε για το σχεδιασμό του επιχειρησιακού προγράμματος, οι ανάγκες που διαμορφώθηκαν όπως αυτές αποτυπώθηκαν στο εγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα της περιφέρειας Ιονίων Νήσων για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, καθώς και τα πρωτογενή και δευτερογενή στοιχεία υλοποίησης του προγράμματος που συλλέχθηκαν.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται συνοπτικά η συσχέτιση των διαμορφωμένων αναγκών με τις επενδυτικές προτεραιότητες που αναπτύχθηκαν και τους ειδικούς στόχους που επιλέχθηκαν για την υλοποίηση της στρατηγικής. Παρουσιάζονται επίσης η επιλογή των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων ανά επενδυτική προτεραιότητα και ειδικών στόχων.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρατίθενται αναλυτικά τα δεδομένα του πίνακα και η συσχέτιση αυτών με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν σχετικά με την επικαιρότητα της Λογικής της Παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του Ε.Π. και πιο συγκριμένα στο Άξονα Προτεραιότητας 5. **«Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων».**

Ανάγκες προς Αντιμετώπιση	Α.Π.	Θ.Σ.	Επ.Προτ	Ειδικός Στόχος	Δείκτης Εκροών	Δείκτης Αποτελεσμάτων
- Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης - Μείωση του ποσοστού ανεργίας, κυρίως σε ομάδες με υψηλά ποσοστά ανεργίας, όπως, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα και τα νοικοκυριά χωρίς κανένα εργαζόμενο. - Περαιτέρω επιδείνωση των συνθηκών της αγοράς εργασίας λόγω της οικονομικής ύφεσης - Ανάσχεση της φυγής νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Περιφέρεια - Συμβολή στον εθνικό στόχο της Ευρώπης 2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για 70% ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64) για το 2020 - Συνάφεια με την προτεραιότητα του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού - ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση»	5	8. «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»	8i «Πρόσβαση των ατόμων που αναζητούν εργασία και των μη ενεργών οικονομικά ατόμων στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που βρίσκονται για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της αγοράς εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και της υποστήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»	8.i.1 «Αύξηση των ευκαιριών πρόσβασης των ανέργων στην απασχόληση και της απασχόλησής τους, στους τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης και ανάσχεση της εκροής νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Περιφέρεια»	CO01 «άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων» T2711 «Άνεργοι, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κάτω των 30 ετών»	CR03 «συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»
- Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης. - Ανάγκη τόνωσης της επιχειρηματικότητας και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στους τομείς προτεραιότητας RIS της Περιφέρειας - Η παρατεταμένη οικονομική κρίση, από την μία δυσκολεύει την εύρεση απασχόλησης, από την άλλη δημιουργεί ευκαιρίες στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματιών. - Συμβολή στο περιεχόμενο της προτεραιότητας του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση»	5	8. «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»	8iii «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων»	8.iii.1 «Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης-αυτοαπασχόλησης στους τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης».	CO01 «άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων»	CR04 «Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένης τους αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη τους συμμετοχής τους»
- Ανάγκη για υποστήριξη της διαδικασίας προσαρμογής των επιχειρήσεων στις αλλαγές, που απαιτούνται ιδίως για την προώθηση της στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας. - Ανάγκη αναβάθμισης του εργατικού δυναμικού με νέες δεξιότητες.	5	8. «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»	8v «Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές»	8.v.1 «Ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στις απαιτήσεις της Περιφερειακής	CO05 «απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων»	CR07 «συμμετέχοντες με βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας εντός

ο Συμβολή στο περιεχόμενο της προτεραιότητας του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση»			Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης».	CO23 «αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας)» έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους» 11305 «Αριθμός επιχειρήσεων που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης»
- ο Έλλειψη απασχόλησης για σημαντικό μέρος του πληθυσμού, αποτελεί παράγοντα που εντείνει το φαινόμενο της φτώχειας, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες - ο Ανάγκη προώθησης πολιτικών υποστήριξης της κοινωνικής ένταξης και της απασχολησιμότητας των ευπαθών ομάδων πληθυσμού - ο Συμβολή στον εθνικό στόχο της Ευρώπης 2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για 70% ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64) για το 2020 - ο Συμβολή στον εθνικό στόχο της Ευρώπης 2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για μείωση κατά 450.000 του αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού για το 2020	5 9. «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	9i «Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της δραστήριας συμμετοχής και τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης»	9.i.1 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και ενίσχυση της απασχολησιμότητας ευπαθών και λοιπών ομάδων του πληθυσμού που βιώνουν ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό»	CO01 «άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων» CO22 «αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο» 10501 «Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, CR06 «συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους» 10502 «Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση,

					που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»	
- ο Ανάγκη για ανάληψη πρωτοβουλιών υποστήριξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (π.χ. Ρομά, μετανάστες) για την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους - ο Συμβολή στον εθνικό στόχο της Ευρώπης 2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για μείωση κατά 450.000 του αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού για το 2020	5	9. «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	9ii «Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά»	9.ii.1 «Βελτίωση της προσβασιμότητας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές και ολοκληρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες» 9.ii.2 «Ενίσχυση των ατόμων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, για την εργασιακή και κοινωνική ένταξή τους»	CO15 «μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)» 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών»	05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» 11104 «Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση»

- ο Ανάγκη για ολοκληρωμένες παρεμβάσεις πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και καταπολέμησης των διακρίσεων λόγω αναπηρίας - ο Ανάγκη για υποστήριξη των γυναικών θυμάτων βίας, μέσω της ανάπτυξης σχετικών δομών και υπηρεσιών	5 9. «Πρωώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	9iii «Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών»	9.iii.1 «Βελτίωση συνθηκών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για άτομα που πλήττονται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό» 9.iii.2 «Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες)»	10501 «Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων» 11501 «Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις» T2714 «Αριθμός ενεργειών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας με θύματα γυναίκες» 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών»	10502 «Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» T2626 «Γυναικείος πληθυσμός που καλύπτεται από δομές που υποστηρίζουν γυναίκες που αποτελούν θύματα βίας»
--	---	--	---	--	---

					11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ»
ο Ανάγκη πρόσβασης σε κοινωνικά συστήματα για σημαντικές ομάδες πληθυσμού ο Ανάγκη εξασφάλισης ελάχιστου δυνατού επιπέδου υπηρεσιών υγείας σε όλους και ειδικά σε αυτούς που αντιμετωπίζουν αδυναμία πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας (ανασφάλιστοι, πολίτες χαμηλού εισοδήματος, απομακρυσμένων περιοχών, ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού) ο Ανάγκη ενίσχυσης των κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, Ρομά, γυναίκες, μετανάστες κ.ά.)	5	9. «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	9iv «Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας»	11202 «Αριθμός ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)» 11203 «Αριθμός Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) που λειτουργούν» 11204 «Αριθμός ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες ψυχικής υγείας» 11205 «Αριθμός ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες υγείας για Εξαρτήσεις»	11206 «Ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)» 11207 «Ποσοστό των ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες ψυχικής υγείας στις συγχρηματοδοτούμεν

			05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών»	ες δομές στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες ψυχικής υγείας στην περιφέρεια»
			05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών»	11208 «Ποσοστό των ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες υγείας για εξαρτήσεις προς το σύνολο των ατόμων που αιτήθηκαν υπηρεσίες για εξαρτήσεις»
				05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες»
ο ανάγκη δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και προώθησης εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικότητας ο Ανάγκη για προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς φροντίδας	5	9. «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	9v «Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση»	9.v.1 «Ενίσχυση της ίδρυσης και της λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων».
			11301 «Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας»	11303 «Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας

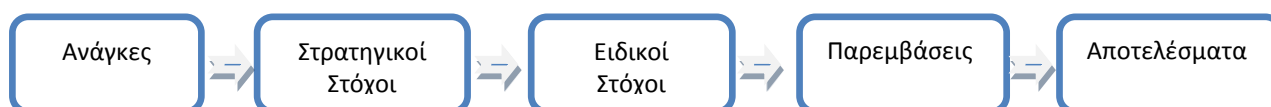
και περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων ο Συμβολή στον εθνικό στόχο της Ε2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για 70% ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64) για το 2020					11302 «Αριθμός Κέντρων Στήριξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας»	οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης»
ο Η ενεργοποίηση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού για τη διευκόλυνση της ένταξης των κατοίκων στην αγορά εργασίας και τη δημιουργία επιχειρηματικότητας	5	9. «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης»	9vi «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων»	9.vi.1 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση ευπαθών και λοιπών ομάδων πληθυσμού των μικρών νησιών & γενικά των απομονωμένων περιοχών της Περιφέρειας»	T2718 «Κάτοικοι των μικρών νησιών και απομακρυσμένων περιοχών που ωφελούνται από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης»	CR05 «μειονεκτούντες συμμετέχοντες που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, αποκτούν εξειδίκευση, ή κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»

4. Αξιολόγηση της Επικαιρότητας της Λογικής της Παρέμβασης

4.1. Η λογική της παρέμβασης

Η Λογική της παρέμβασης (intervention logic), στοχεύει στο να αναδείξει τον τρόπο που συνδέονται μεταξύ τους οι στόχοι των διαφορετικών επιπέδων του προγραμματισμού, αλλά και πως συνδέονται οι εκροές με τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις. Η διαδικασία αυτή έχει ως πρώτο βήμα την ιεράρχηση των στόχων, ξεκινώντας από το υψηλότερο επίπεδο στο οποίο εντάσσονται οι Στρατηγικοί Στόχοι και εξειδικεύοντας σε Θεματικούς στόχους και επενδυτικές προτεραιότητες.

Κατά την Αξιολόγηση της Λογικής της Παρέμβασης ενός επιχειρησιακού προγράμματος εντοπίζεται η διαδρομή και η συσχέτιση των στόχων του προγράμματος.

Η Λογική της Παρέμβασης θα πρέπει να αντιμετωπίζει τις ειδικές εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές ανάγκες, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το πρόγραμμα προκαλεί τη μέγιστη συνεισφορά στη Στρατηγική Ευρώπη 2020.

Μετά τον εντοπισμό των αναπτυξιακών αναγκών θα πρέπει να επιλεγούν οι κατάλληλοι θεματικοί στόχοι και οι επενδυτικές προτεραιότητες σύμφωνα με τον θεματικό κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 9 του κοινού κανονισμού. Οι ειδικοί στόχοι θα διαμορφωθούν σύμφωνα με τις επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες, οι οποίες είναι κατάλληλες για το συγκεκριμένο εθνικό και περιφερειακό αναπτυξιακό πλαίσιο. Οι ειδικοί στόχοι πρέπει να αντικατοπτρίζουν την επιδιωκόμενη αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατεύθυνσης της αλλαγής που το πρόγραμμα επιδιώκει να επιτύχει. Αυτή η αλλαγή θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν συγκεκριμένη, έτσι ώστε η επίδραση της παρέμβασης να μπορεί να αξιολογηθεί. Για να μεγιστοποιηθούν οι εκροές και τα αποτελέσματα, οι παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι «συνεπείς» με το εξωτερικό περιβάλλον πολιτικής, να συμπληρώνουν και να προσθέτουν αξία σε άλλες

υφιστάμενες ή σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις. Οι σαφείς δείκτες εκροών είναι απαραίτητοι για να καταγραφεί η πρόοδος υλοποίησης που σημειώθηκε κατά την εφαρμογή του προγράμματος και θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις άμεσες δραστηριότητες των παρεμβάσεων. Οι δείκτες αποτελεσμάτων πρέπει να συνδέονται με τους ειδικούς στόχους.

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται εκτενέστερα τα δεδομένα του ανωτέρω πίνακα που περιγράφει τη λογική της παρέμβασης και γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης αυτών για τον Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) 5: **«Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας & των διακρίσεων»** όπου παρουσιάζονται ανά θεματικό στόχο του Άξονα οι ανάγκες που καλύπτονται, οι Επενδυτικές Προτεραιότητες που έχουν επιλεγεί, οι Ειδικοί Στόχοι που έχουν τεθεί και εν συνεχεία οι δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων που έχουν θεσπιστεί.

Ο εν λόγω άξονας αφορά την αντιμετώπιση των αναγκών του ανθρώπινου δυναμικού της ΠΙΝ σε ότι αφορά την αγορά εργασίας και των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.

Ο ΑΠ5 περιλαμβάνει τους **Θεματικούς Στόχους 8 και 9** και χρηματοδοτείται από το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο**.

4.2. Θεματικό Στόχος 8 «Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού»

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Θεματικού Στόχου επιλέχθηκαν **τρεις Επενδυτικές Προτεραιότητες** ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 8i – «Πρόσβαση των ατόμων που αναζητούν εργασία και των μη ενεργών οικονομικά ατόμων στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που βρίσκονται για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της αγοράς εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και της υποστήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού».

Στόχος της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8i είναι να καλυφθούν οι υφιστάμενες ανάγκες για μείωση του ποσοστού της ανεργίας, κυρίως σε ευάλωτες ομάδες που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας, όπως, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα και τα νοικοκυριά χωρίς κανένα εργαζόμενο. Η ενδυνάμωση των συνθηκών της αγοράς εργασίας λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης καθώς επίσης και την ανάσχεση της φυγής νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την εν λόγω περιφέρεια.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού τέθηκε ο **Ειδικός Στόχος 8.i.1 «Αύξηση των ευκαιριών πρόσβασης των ανέργων στην απασχόληση και της απασχόλησής τους, στους τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης και ανάσχεση της εκροής νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Περιφέρεια».**

Οι δράσεις που σχετίζονται με τον Ε.Σ. 8.i.1 αφορούν:

1. «Ενεργητικές πολιτικές προώθησης των ανέργων στην απασχόληση στους τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης». Αφορά την υλοποίηση προγραμμάτων για την προώθηση της απασχόλησης με ιδιαίτερη έμφαση σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας, όπως αυτοί προκύπτουν από την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η κύρια ομάδα στόχου είναι άτομα άνεργα, ηλικίας μεταξύ 26-66 ετών, μακροχρόνια άνεργοι και νέους άνεργους απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
2. «Στοχευόμενα προγράμματα κατάρτισης ανέργων στους τομείς της Περιφερειακής εξειδίκευσης», τα οποία επίσης αφορούν στην υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, σε συνδυασμό με πρακτική άσκηση και στόχο την ένταξη των ανέργων στην αγορά εργασίας. Η ομάδα στόχου είναι άτομα άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα και μακροχρόνια άνεργοι.

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα , αυτοί περιλαμβάνουν:

Δείκτες εκροών:

- CO01 «άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων»
- T2711 «άνεργοι, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κάτω των 30 ετών»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- CR03 «συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»

Συμπερασματικά λοιπόν προκύπτει ότι ο ειδικός στόχος αντανακλά στις ανάγκες που διαμορφώθηκαν με τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Η λογική παρέμβαση είναι επίκαιρη όπως και η σύνδεση της με τους δείκτες εκροών και τον δείκτη αποτελέσματος καθώς αυτός αντανακλά στον τεθέντα ειδικό στόχο. Ο δείκτης αποτελέσματος συνδέεται με προγράμματα κατάρτισης που οδηγούν σε πιστοποίηση. Οι δείκτες εκροών είναι κατάλληλοι και εξυπηρετούν τη λογική της παρέμβασης. Σύμφωνα με τα στοιχεία της προτεινόμενης αναθεώρησης κρίνεται σκόπιμο η δεύτερη δράση «Στοχευόμενα προγράμματα κατάρτισης ανέργων στους τομείς της Περιφερειακής εξειδίκευσης» να ενσωματωθεί στην πρώτη δεδομένου ότι τα προγράμματα κατάρτισης αποτελούν μέρος των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.

Επενδυτική Προτεραιότητα 8iii «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων, και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων».

Στόχος επίσης της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8iii είναι η μείωση του ποσοστού της ανεργίας, κυρίως σε ομάδες με υψηλά ποσοστά ανεργίας, όπως, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι γυναίκες, οι άνεργοι με χαμηλά τυπικά προσόντα και τα νοικοκυριά χωρίς κανένα εργαζόμενο, καθώς και την ανάσχεση της φυγής νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από την Περιφέρεια, μέσω της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης.

Στο πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8iii τέθηκε ο Ειδικός Στόχος 8.iii.1 **«Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης-αυτοαπασχόλησης στους τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης».**

Οι δράσεις για την επίτευξη του ειδικού στόχου αυτού αφορούν την στήριξη νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολουμένων στους τομείς Περιφερειακής εξειδίκευσης, με την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και mentoring για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, καθώς και την παροχή κεφαλαίου εκκίνησης (start-up). Κατά τις οποίες επιδιώκεται η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης μέσω της προώθησης των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Βασικοί ωφελούμενοι των δράσεων είναι άνεργοι και νέοι επιχειρηματίες.

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκροών:

- CO01 «άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- CR04 «Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένης τους αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη τους συμμετοχής τους»

Ο ειδικός στόχος που επιλέχθηκε ανταποκρίνεται στις ανάγκες που διαμορφώθηκαν, σχετικά με την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και την ανάγκη τόνωσης της επιχειρηματικότητας και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. Επιπροσθέτως συμβάλλει στην προτεραιότητα του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού ενεργός κοινωνική ενσωμάτωση». Η λογική της παρέμβασης και η σύνδεσή της με τους δείκτες εκροής και αποτελέσματος παραμένει επίκαιρη. Τέλος κρίνεται σκόπιμο να αναθεωρηθεί ο δείκτης αποτελέσματος σε πιο μακροπρόθεσμο, για παράδειγμα σε διάστημα έξι μηνών από την λήξη της συμμετοχής των ωφελουμένων στα εν λόγω προγράμματα, με σκοπό να αποτυπωθεί καλύτερα η επιδιωκόμενη αλλαγή.

Επενδυτική Προτεραιότητα 8ν «Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές».

Οι ανάγκες που καλύπτονται αφορούν την υποστήριξη της διαδικασίας προσαρμογής των επιχειρήσεων στις αλλαγές, που απαιτούνται ιδίως για την προώθηση της

στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας και την αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού με νέες δεξιότητες.

Στο πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας **8ν** τέθηκε ο Ειδικός Στόχος 8.ν.1 **«Ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στις απαιτήσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης».**

Οι δράσεις που θα καλύψουν τον ειδικό στόχο αφορούν την ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη υποστήριξη της προσαρμογής των επιχειρήσεων και των εργαζομένων στις απαιτήσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (όπως παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για επαγγελματική ανάπτυξη / αναπροσανατολισμό στις ΜΜΕ, ενίσχυση των δεξιοτήτων των εργαζομένων).

Βασικοί ωφελούμενοι των δράσεων είναι ΜΜΕ της περιφέρειας και εργαζόμενοι με χαμηλές δεξιότητες.

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα , είναι:

Δείκτες εκροών:

- CO05 «απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων»
- CO23 «αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας)»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- CR07 «συμμετέχοντες με βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους»
- 11305 «Αριθμός επιχειρήσεων που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης»

Πέρα από τις άμεσες ανάγκες που κατεγράφησαν ο ειδικός στόχος που τέθηκε, συμβάλλει επίσης στην προτεραιότητα του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 «Ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού ενεργός κοινωνική

ενσωμάτωση». Η λογική της παρέμβασης και η σύνδεσή της με τους δείκτες εκροής και αποτελέσματος παραμένει επίκαιρη.

4.3. Θεματικός Στόχος 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης».

Στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 9 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης» επιλέχθηκαν **έξι Επενδυτικές Προτεραιότητες** ως ακολούθως:

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i «Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της δραστήριας συμμετοχής και τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης».

Βασικός και πρωτεύοντας στόχος της εν λόγω επενδυτικής προτεραιότητας αποτελεί η κοινωνική και εργασιακή ένταξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού της περιφέρειας Ιονίων Νήσων. Στα πλαίσια του στόχου αυτού τέθηκε ο ειδικός στόχος **9.i.1 «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και ενίσχυση της απασχολησιμότητας ευπαθών και λοιπών ομάδων του πληθυσμού που βιώνουν ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό».**

Για την επίτευξη του ειδικού στόχου έχουν αναπτυχθεί δράσεις όπως:

1. «Ολοκληρωμένο πλέγμα δράσεων υποστήριξης της κοινωνικής ένταξης και της απασχολησιμότητας των Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού» το οποίο αναφέρεται στην ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων για τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην αγορά εργασίας ατόμων που πλήττονται έντονα από την οικονομική κρίση όπως, μακροχρόνια άνεργοι, άνεργες γυναίκες, πληθυσμός σε συνθήκες φτώχειας καθώς και ειδικών ευπαθών κοινωνικά ομάδων, όπως ΑΜΕΑ και μετανάστες. Οι δράσεις που πρόκειται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του παρόντος τύπου δράσης περιλαμβάνουν, δράσεις επαγγελματικού προσανατολισμού, (συμβουλευτικής, κατάρτισης/επιμόρφωσης, mentoring κλπ, τύπου «κοινωνικού voucher), στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης

συνδεδεμένα με πρακτική άσκηση για ευπαθείς και λοιπές ομάδες, προγράμματα προώθησης στην αγορά εργασίας των ειδικών ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ενέργειες ευαισθητοποίησης, πληροφόρησης και δημοσιότητας. Άμεσα ωφελούμενοι είναι ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού όπως, δικαιούχοι του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης, μακροχρόνια άνεργοι, άνεργες γυναίκες, άτομα με αναπηρίες, μετανάστες, κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών κλπ.

2. «Παροχή υπηρεσιών φροντίδας & φιλοξενίας τέκνων» και απευθύνεται σε άτομα, μέλη νοικοκυριών που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών και περιλαμβάνουν την παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί / βρεφικοί / βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κλπ).

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκροών:

- CO01 «άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων»
- CO22 «αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο»
- 10501 «Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- CR06 «συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους»
- 10502 «Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»

Με βάση τα ανωτέρω ο ειδικός στόχος ανταποκρίνεται στην κάλυψη των αναγκών που κατεγράφησαν σχετικά με την προώθηση πολιτικών υποστήριξης κοινωνικής

ένταξης και της απασχολησιμότητας των ευπαθών ομάδων πληθυσμού. Συμβάλει στον εθνικό στόχο της Ευρώπης 2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για 70% ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64) για το 2020 καθώς επίσης και στο ΕΠΜ για μείωση κατά 450.000 του αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού για το 2020.

Η λογική παρέμβασης παραμένει επίκαιρη, όπως και η σύνδεσή της με τους δείκτες αποτελεσμάτων. Οι δείκτες εκροών παραμένουν κατάλληλοι και εξυπηρετούν τη λογική της παρέμβασης. Υπάρχει ανάγκη αντικατάστασης των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων CO01 και CR06 αντίστοιχα, καθώς ο CO01 θα έπρεπε κανονικά να περιλαμβάνει όλους τους ανέργους της 9i, συμπεριλαμβανομένων και των ανέργων της εναρμόνισης.

Τέλος, σύμφωνα με στοιχεία Οκτώβριος του 2018, σημειώνεται ότι έχουν εκδοθεί συνολικά επτά (7) προσκλήσεις, εκ των οποίων οι τέσσερις (4) αφορούν την δράση «Παροχή υπηρεσιών φροντίδας & φιλοξενίας τέκνων» και έχουν ενταχθεί τέσσερις (4) πράξεις, Δ.Δ. 5.148.718,74 ευρώ, οι δύο (2) προσκλήσεις αφορούν το Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της ΠΙΝ που συνδέεται με το δείκτη εκροών του προγράμματος CO22 και μία (1) που αφορά δράσεις για την επαγγελματική και κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων και περιλαμβάνει το δείκτη CO01.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii «Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά»

Οι ανάγκες που καλύπτει η εν λόγω Επενδυτική προτεραιότητα αφορά την κοινωνική και οικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού όπως ρομά και μετανάστες μέσω υποστηρικτικών πρωτοβουλιών. Στο πλαίσιο αυτό ορίστηκαν δύο Ειδικοί Στόχοι:

ΕΣ 9.ii.1 «Βελτίωση της προσβασιμότητας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές και ολοκληρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες». Ο ειδικός στόχος συνδέεται με δράσεις παροχής κοινωνικών υπηρεσιών προς ευπαθείς ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων ομάδων. Τέτοιες δράσεις είναι η δημιουργία Κέντρων Κοινότητας, Κέντρα Ημέρας ευπαθών ομάδων η λειτουργία

Κέντρων Παρακολούθησης του Ο.Φ.ΗΛΙ. (Ολοκληρωμένο Σύστημα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας για Ηλικιωμένους), η λειτουργία Κέντρων Στήριξης Οικογένειας κλπ.

Οι ωφελούμενοι των δράσεων είναι κοινωνικά ευπαθείς ομάδες της Περιφέρειας και δικαιούχοι του ΚΕΑ (Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης).

ΕΣ 9.ii.2 «Ενίσχυση των ατόμων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά, για την εργασιακή και κοινωνική ένταξή τους». Ο ειδικός στόχος 9.ii.2 συνδέεται με δράσεις υποστήριξης κοινοτήτων ρομά για την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους και αφορούν την παροχή υπηρεσιών υγείας, κοινωνικής φροντίδας ατόμων που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες κοινότητες, δράσεις προώθησης απασχόλησης/αυτοαπασχόλησης Ρομά. Συνδέεται επίσης με δράσεις συμβουλευτικής, κατάρτισης και επιμόρφωσης με σκοπό την προώθηση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης των ρομά. Επιπλέον σκοπός των δράσεων είναι η ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση της κοινωνίας για θέματα διακρίσεων.

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκροών:

- CO15 «μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)»
- 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών»
- 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες»
- 11104 «Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση»

Συμπερασματικά λοιπόν, οι ειδικοί στόχοι αντανakλούν στις διαμορφωθείσες ανάγκες δεδομένου ότι αποσκοπούν στην βελτίωση των όρων πρόσβασης στους τομείς της απασχόλησης, της πρωτοβάθμιας υγείας, την εκπαίδευση και εν γένει της

προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού της περιφέρειας. Επιπροσθέτως οι ειδικοί στόχοι συμβάλλουν στον εθνικό στόχο της Ευρώπης 2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για μείωση κατά 450.000 του αριθμού ατόμων σε κατάσταση ή σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού για το 2020. Η λογική της παρέμβασης παραμένει επίκαιρη καθώς και η σύνδεσή της με τους δείκτες αποτελέσματος και εκροής. Επισημαίνεται ότι ο δείκτης εκροής 05502 και 05503 συνδέονται με τον ΕΣ 9.ii.1 και ο δείκτης CO15 με τον ΕΣ 9.ii.2. Σχετικά με την αναθεώρηση της παρέμβασης θα πρέπει να εμπλουτισθεί περαιτέρω με πρόσθετες δράσεις ο ΕΣ 9.ii.1. όπως αυτό προέκυψε από την εξειδίκευση του σχεδιασμού της Ειδικής Γραμματείας για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά.

Τέλος, σημειώνεται ότι έχουν εκδοθεί δύο (2) προσκλήσεις που συνδέονται με τα Κέντρα Κοινότητας και έχουν ενταχθεί πέντε (5) πράξεις που αφορούν τα Κέντρα Κοινότητας συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 1.084.320 ευρώ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iii «Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών».

Η θέσπιση της εν λόγω επενδυτικής προτεραιότητας αφορά την κάλυψη της ανάγκης ύπαρξης παρεμβάσεων που να διευκολύνουν την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες φροντίδας , την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας αλλά και την υποστήριξη των γυναικών θυμάτων βίας. Για τους σκοπούς αυτούς τέθηκαν δυο ειδικοί στόχοι:

ΕΣ 9.iii.1 «Βελτίωση συνθηκών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για άτομα που πλήττονται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό» Ο ειδικός στόχος επιδιώκει την ανάπτυξη δράσεων προώθησης της κοινωνικής ένταξης και της απασχολησιμότητας των ατόμων που φροντίζουν άτομα με αναπηρία με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής, τη διατήρηση ή και βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας των ατόμων με ευθύνες φροντίδας ΑμεΑ. Για την επίτευξη του ειδικού στόχου ορίζονται μια δέσμη δράσεων όπως, «Παροχή υπηρεσιών φροντίδας & φιλοξενίας τέκνων ΑμεΑ». Η δράση συνδέεται με την λειτουργία κέντρων υπηρεσιών φροντίδας όπως:

Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας για παιδιά με αναπηρία, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία, Κέντρα Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας, κοινωνικές επιχειρήσεις φροντίδας). Ωφελούμενοι των δράσεων είναι κυρίως γυναίκες άτομα που πλήττονται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.

ΕΣ 9.iii.2 «Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών εκπαιδευτικής υποστήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ΑΜΕΑ, μαθητές με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κακοποιημένες γυναίκες)» Ο ειδικός στόχος 9.iii.2 συνδέεται με την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών στήριξης σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες ΑμεΑ, κακοποιημένες γυναίκες-ολοκληρωμένες δράσεις προς όφελος των γυναικών και για την καταπολέμηση της βίας -ολοκληρωμένες παρεμβάσεις πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και καταπολέμησης των διακρίσεων λόγω αναπηρίας, εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κλπ. Οι δράσεις που έχουν επιλεγεί για την εξυπηρέτηση του ειδικού στόχου είναι: η στήριξη λειτουργίας Συμβουλευτικών Κέντρων Γυναικών (ψυχολογική, νομική, συμβουλευτική υποστήριξη γυναικών - θυμάτων βίας και των παιδιών τους) , η στήριξη λειτουργίας Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας, η ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση της κοινωνίας σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών , η εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η δημιουργία Κέντρων Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ (ΚΕΔΗΦ) , η αναμόρφωση του συστήματος των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), η δημιουργία Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (Σ.Υ.Δ.) , η δικτύωση και κοινωνική εκπροσώπηση των ΑμεΑ, καθώς και η συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, η εξατομικευμένη επαγγελματική συμβουλευτική και κατάρτιση για την προώθηση στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα σε κλάδους όπου η Περιφέρεια διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκρών:

- 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών»
- 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών»

- 10501 «Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων»
- 11501 «Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις»
- T2714 «Αριθμός ενεργειών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας με θύματα γυναίκες»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες»
- 10502 «Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»
- 11509 «Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης σε μαθητές ΑΜΕΑ»
- T2626 «Γυναικείος πληθυσμός που καλύπτεται από δομές που υποστηρίζουν γυναίκες που αποτελούν θύματα βίας»

Βάσει λοιπόν των ανωτέρω, η στρατηγική και ειδικοί στόχοι εξυπηρετούν τις καταγεγραμμένες ανάγκες τις περιφέρειας, μέσω των οποίων επιδιώκεται η αύξηση της συμμετοχής, της διατήρηση και της βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας ατόμων με ευθύνες φροντίδας ΑμεΑ καθώς επίσης η εμφύχωση και πολλαπλή στήριξη γυναικών – θυμάτων βίας και ατόμων με αναπηρία. Η λογική της παρέμβασης παραμένει επίκαιρη, όπως και η σύνδεσή της με τους δείκτες αποτελέσματος. Οι δείκτες αποτελέσματος 05504 και T2626 συνδέονται με τον ΕΣ 9.iii.2 και με τις δράσεις των δομών για κακοποιημένες γυναίκες, ο δείκτης 10502 με τον ΕΣ 9.iii.1 και τις δράσεις της Εναρμόνισης για ΑΜΕΑ και ο δείκτης 11509 με τον ΕΣ 9.iii.2 και τις δράσεις της εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης. Ενώ οι δείκτες εκροών 05502, 05503 και T2714 συνδέονται με τον ΕΣ 9.iii.2, ο δείκτης 10501 με τον ΕΣ 9.iii.1 και ο 11501 με τον ΕΣ 9.iii.2. Συμφώνα με την πρόταση αναθεώρησης

κρίνεται σκόπιμο να αυξηθεί η τιμή στόχος των δεικτών 11501 και 11509 καθώς προβλέπεται να επωφελείται μεγαλύτερος αριθμός σχολικών μονάδων.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της περιφέρειας στα πλαίσια υλοποίησης της δράσης, έχουν εκδοθεί έντεκα (11) προσκλήσεις εκ των οποίων οι τέσσερις (4) προσκλήσεις αφορούν τον δείκτη 10501 «Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων», οι τρεις (3) αφορούν δομές υποστήριξης των κακοποιημένων γυναικών και συνδέονται με τους σχετικούς δείκτες του προγράμματος 05502, 05503 και T2714, μία (1) πρόσκληση αφορά τη δομή ατόμων με αναπηρία για ΑΜΕΑ (ΚΔΗΦ-ΑΜΕΑ) και συνδέεται με τους δείκτες εκροής 05502 και 05503 και τρεις (3) προσκλήσεις αφορούν την εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για μαθητές με αναπηρία, όπου στο πλαίσιο αυτών έχει χρησιμοποιηθεί ο σχετικός δείκτης του Προγράμματος 11501.

Τέλος, έχουν ενταχθεί τέσσερις (4) πράξεις συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 798.576,45 ευρώ. Στο πλαίσιο της δράσης «Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για την ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές ανάγκες» έχουν ενταχθεί (3) πράξεις συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 1.119.695,20 ευρώ. Έχουν ενταχθεί τέσσερις (4) πράξεις συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 1.271.776,56 ευρώ στα πλαίσια της δράσης «Ολοκληρωμένες δράσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας». Τέλος λειτουργούν σε Κέρκυρα και Κεφαλονιά, Κέντρα Διημέρευσης- Ημερήσιας Φροντίδας ατόμων με αναπηρία συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 1.152.000,00 ευρώ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv «Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας».

Οι ανάγκες που καλύπτονται αφορούν την εξασφάλιση της πρόσβασης σε κοινωνικά συστήματα, για σημαντικές ομάδες του πληθυσμού, ιδιαίτερα δε για τις ευάλωτες ομάδες, την εξασφάλιση ελάχιστου δυνατού επιπέδου υπηρεσιών υγείας σε όλους

και ειδικά σε αυτούς που αντιμετωπίζουν αδυναμία πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας (ανασφάλιστοι, πολίτες χαμηλού εισοδήματος, απομακρυσμένων περιοχών, ευάλωτων και ειδικών ομάδων του πληθυσμού), την ενίσχυση της κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, Ρομά, γυναίκες, μετανάστες κ.ά.). Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας **9iv** τέθηκαν δύο ειδικοί στόχοι:

ΕΣ 9.iv.1 «Βελτίωση της παροχής υπηρεσιών υγείας σε άτομα που πλήττονται από τη φτώχεια και λοιπές ευπαθείς κοινωνικά ομάδες» Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος συνδέεται με στοχευμένες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε δομές υγείας, κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας (όπως δράσεις πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και πρόληψης, δράσεις Ψυχικής Υγείας, δράσεις για Εξαρτήσεις). Για την υλοποίηση του ειδικού στόχου υλοποιούνται δράσεις όπως:

1. «Δράσεις Πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και πρόληψης» οι οποίες αφορούν την παροχή υπηρεσιών Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας στα άτομα και στην Κοινότητα (Τοπικές Ομάδες Υγείας-ΤΟΜΥ), τη δημιουργία δικτύου Μονάδων Οικογενειακής Ιατρικής καθώς και τη διαπολιτισμική διαμεσολάβηση σε υπηρεσίες υγείας.
2. «Δράσεις Ψυχικής Υγείας» με σκοπό την ενίσχυση του δικτύου των δομών Ψυχικής Υγείας, όπως, Κινητές Μονάδες Ψ.Υ., δομές για τη νόσο Alzheimer κλπ.
3. «Δράσεις για Εξαρτήσεις» αφορά την ανάπτυξη υπηρεσιών για τη βελτίωση της πρόσβασης των εξαρτημένων ατόμων σε υπηρεσίες και φροντίδα, όπως, πολυδύναμο κέντρο, κινητές μονάδες, προγράμματα υπηρεσιών πρόληψης κλπ.

Βασικοί ωφελούμενοι των δράσεων είναι δικαιούχοι του ΚΕΑ, άτομα που ζουν στα όρια της φτώχειας, άτομα που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων, ηλικιωμένοι που χρήζουν φροντίδας, άτομα με ψυχική ασθένεια, "εξαρτημένα από ουσίες" άτομα, μετανάστες κλπ ευπαθείς ομάδες.

ΕΣ 9.iv.2 «Βελτίωση της προσβασιμότητας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές και ολοκληρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες» Ο ειδικός στόχος συνδέεται με στοχευμένες παρεμβάσεις ενίσχυσης της πρόσβασης ομάδων που πλήττονται από

φτώχεια σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, όπως, κοινωνικές δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας (Κοινωνικά Συσσίτια, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων και Κέντρα Δημέρευσης - Ημερήσιας Φροντίδας). Ωφελούμενοι των δράσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν αποτελούν άτομα που ζουν στα όρια της φτώχειας

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκροών:

- 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών»
- 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών»
- 11202 «Αριθμός ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY)»
- 11203 «Αριθμός Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY) που λειτουργούν»
- 11204 «Αριθμός ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες ψυχικής υγείας»
- 11205 «Αριθμός ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες υγείας για Εξαρτήσεις»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες»
- 11206 «Ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY) στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY)»
- 11207 «Ποσοστό των ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες ψυχικής υγείας στις συγχρηματοδοτούμενες δομές στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες ψυχικής υγείας στην περιφέρεια»
- 11208 «Ποσοστό των ατόμων που ωφελούνται από υπηρεσίες υγείας για εξαρτήσεις προς το σύνολο των ατόμων που αιτήθηκαν υπηρεσίες για εξαρτήσεις»

Σύμφωνα λοιπόν με την θέσπιση των ειδικών στόχων στα πλαίσια της επενδυτικής προτεραιότητας, παρατηρείται η σύνδεσή τους για την κάλυψη των αρχικών αναγκών που διορθώθηκαν στην περιφέρεια, δεδομένου ότι μέσω των συγκριμένων ειδικών στόχων επιδιώκεται η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για άτομα τα οποία είναι μέλη ευπαθών και λοιπών ομάδων πληθυσμού, καθώς και για άτομα τα οποία πλήττονται ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση. Επιπροσθέτως, επιδιώκεται η αντιμετώπιση φαινομένων ελλιπούς πρόσβασης σε βασικά αγαθά (σίτιση, στέγαση, φαρμακευτικής περίθαλψης, κλπ) ατόμων που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας.

Η λογική της παρέμβασης παραμένει επίκαιρη, όπως και η σύνδεσή της με τους δείκτες αποτελέσματος και εκροής. Οι δείκτες αποτελέσματος 11206, 11207, 11208 συνδέονται με τον ΕΣ 9.iv.1 και ο δείκτης 05504 με τον ΕΣ 9.iv.2 ενώ αντίστοιχα οι δείκτες εκροών 05502 και 05503 συνδέονται με τον ΕΣ 9.iv.1. και οι δείκτες 11202, 11203, 11204 και 11205 με τον ΕΣ 9.iv.2.

Στα πλαίσια υλοποίησης της δράσης «Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών» έχουν εκδοθεί (4) προσκλήσεις και έχουν ενταθεί οκτώ (8) πράξεις συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 1.717.560,00 ευρώ και δώδεκα (12) έργα που αφορούν τη λειτουργία τριών (3) κοινωνικών φαρμακείων (Λευκάδα, Ζάκυνθο και Κέρκυρα), τριών (3) κοινωνικών παντοπωλείων (Κέρκυρα, Λευκάδα και Ζάκυνθο) και δυο (2) κοινωνικών συσσιτίων (Λευκάδα και Κέρκυρα). Επιπλέον έχει ενταχθεί μία (1) πράξη και αφορά την λειτουργία ενός «Ανοικτού Κέντρου Ημερήσιας Φιλοξενίας Αστέγων» στο δήμο της Κέρκυρας συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 771.120.00 ευρώ. Τέλος, έχουν ενταχθεί τρεις (3) πράξεις που αφορούν τη λειτουργία Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων στους δήμους Κέρκυρας, Λευκάδας και Κεφαλονιάς συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης ύψους 770.911,96 ευρώ. Τα ανωτέρω συνδέονται με του δείκτες Προγράμματος 05502, 05503 του προγράμματος.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9v «Πρώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόλησης».

Στόχος της επενδυτικής δραστηριότητας είναι να καλυφθούν οι ανάγκες σχετικά με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και προώθησης εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικότητας καθώς επίσης και η προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς φροντίδας και περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων.

Για το σκοπό αυτό ορίστηκε ο ειδικός στόχος **9.ν.1 «Ενίσχυση της ίδρυσης και της λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων»**. Οποίος συνδέεται με την δράση 9.ν.1.1 «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις προώθησης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς φροντίδας και περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων». Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στον ειδικό στόχο κυρίως μέσω της παροχής ενισχύσεων για την υλοποίηση του αρχικού επιχειρηματικού σχεδίου (χρηματοδότηση Start-Ups) κοινωνικών επιχειρήσεων με έμφαση στους τομείς της κοινωνικής φροντίδας, του πολιτισμού, του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Με την ανάπτυξη νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) καθώς επίσης και με την λειτουργία των Κέντρων Στήριξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Βασικοί ωφελούμενοι των δράσεων αποτελούν κοινωνικές επιχειρήσεις της Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.Α.Ο).

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκροών:

- 11301 «Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας»
- 11302 «Αριθμός Κέντρων Στήριξης της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας»

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- 11303 «Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης»

Η συνέπεια των στρατηγικών και ειδικών στόχων καλύπτει τις αρχικά διαμορφωθείσες ανάγκες τις περιφέρειας, έτσι ώστε μέσω των επιλεγέντων δράσεων να βελτιωθούν οι συνθήκες της απασχολησιμότητας ευπαθών ομάδων πληθυσμού, μέσω της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η λογική της

παρέμβασης παραμένει επίκαιρη, όπως και η σύνδεσή της με τους δείκτες εκροής και τον δείκτη αποτελέσματος. Επιπροσθέτως ο ειδικός στόχος συμβάλει στον εθνικό στόχο της Ε2020 που αναφέρεται στο ΕΠΜ για 70% ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20-64) για το 2020. Σημειώνεται, ότι για την επενδυτική προτεραιότητα 9.ν. δεν έχει εκδοθεί καμία πρόσκληση.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9νι «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων».

Οι ανάγκες που καλύπτονται αφορούν την ενεργοποίηση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού για τη διευκόλυνση της ένταξης των κατοίκων στην αγορά εργασίας και τη δημιουργία επιχειρηματικότητας.

Στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 9νι τέθηκε ο ειδικός στόχος **9.νι.1 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση ευπαθών και λοιπών ομάδων πληθυσμού των μικρών νησιών & γενικά των απομονωμένων περιοχών της Περιφέρειας»**, ο οποίος συνδέεται με την δράση 9.νι.1.1. «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης». Ο συγκεκριμένος τύπος Δράσης απευθύνεται σε ευπαθείς και λοιπές ομάδες του πληθυσμού της Περιφέρειας, που διαβιούν σε συνθήκες γεωγραφικής και κοινωνικοοικονομικής απομόνωσης (κάτοικοι μικρών νησιών και απομονωμένων περιοχών της Περιφέρειας) και αφορά στην ανάπτυξη τοπικών σχεδίων δράσης που περιλαμβάνουν ολοκληρωμένη δέσμη παρεμβάσεων προς τους ωφελούμενους. Οι δράσεις που περιλαμβάνονται είναι η υποστήριξη για το σχεδιασμό τοπικών σχεδίων δράσης για την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα των κοινωνικά ευπαθών ομάδων, συμβουλευτική, η κατάρτιση και επιμόρφωση, mentoring, δημοσιότητα και ευαισθητοποίηση, δικτύωση, προώθηση της απασχόλησης / αυτοαπασχόλησης κ.α. Βασικοί ωφελούμενοι των δράσεων είναι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πληθυσμού των μικρών νησιών της Περιφέρειας.

Οι δείκτες που έχουν τεθεί στην επενδυτική προτεραιότητα, είναι:

Δείκτες εκροών:

- T2718 «Κάτοικοι των μικρών νησιών και απομακρυσμένων περιοχών που ωφελούνται από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης».

Δείκτες αποτελεσμάτων:

- CR05 «μειονεκτούντες συμμετέχοντες που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, συμμετέχουν σε εκπαίδευση/ κατάρτιση, αποκτούν εξειδίκευση, ή κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους»

Ο ειδικός στόχος που επιλέχθηκε αφενός καλύπτει τις διαμορφωθείσες ανάγκες της περιφέρειας σχετικά με την δημιουργία συνθηκών βελτίωσης της απασχολησιμότητας ευπαθών ομάδων πληθυσμού των μικρών νησιών και απομονωμένων περιοχών της Περιφέρειας, κρίνεται ωστόσο αναγκαίο σύμφωνα με την προτεινόμενη αναθεώρηση η κατάργηση του εν λόγω ειδικού στόχου καθότι δεν ενεργοποιήθηκαν σχετικές δράσεις μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του 2017, όπως αυτό προβλέπονταν στον Γενικό Κανονισμό της ΕΕ 1303/2013 σχετικά με τις «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων».

5. Γενικά Συμπεράσματα

Όπως αναφέρθηκε και εκτενέστερα στα προηγούμενα κεφάλαια η αξιολόγηση αποτελεί τη συστηματική και αντικειμενική αναλυτική εκτίμηση μιας παρέμβασης. Η συνεχής παρακολούθηση μιας παρέμβασης ή μιας πολιτικής, μέσω των μεθοδολογιών αξιολόγησης, επιδιώκεται η εκτίμηση και η μέτρηση της εκπλήρωσης των τεθέντων στόχων. Καταγράφεται επίσης ο βαθμός αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της παρέμβασης, η επίπτωση και η βιωσιμότητά της. Απώτερος στόχος είναι να αντληθούν χρήσιμα διδάγματα για την άσκηση πολιτικής και για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων στο μέλλον.

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της αξιολόγησης που εστιάζεται κυρίως στην αποτελεσματικότητα και στην εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών, που υιοθετήθηκαν και εφαρμόστηκαν σε μια παρέμβαση. Βάσει του Κανονισμού, της Ε.Ε., τα κράτη-μέλη θα πρέπει να προβούν στη διενέργεια μιας σειράς αξιολογήσεων για τη βελτίωση του σχεδιασμού και της εφαρμογής κάθε επιχειρησιακού προγράμματος, καθώς και την αναζήτηση των συνθηκών αποτυχίας ή επιτυχίας του, με εκ των προτέρων αξιολόγηση (*ex-ante evaluation*), αξιολόγηση εφαρμογής (*implementation evaluation*), αξιολόγηση επιπτώσεων (*impact evaluation*), εκ των υστέρων αξιολόγηση (*ex-post evaluation*), έκθεση σύνοψης των αξιολογήσεων (*report summarising evaluation*), σχέδιο αξιολόγησης (*evaluation plan*). Το Σχέδιο της Αξιολόγησης περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες προβλέψεις για τον συντονισμό, τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των αξιολογήσεων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020. Ιδιαίτερα δε οι Κανονισμοί της Πολιτικής Συνοχής για την εν λόγω προγραμματική περίοδο χαρακτηρίζονται από σαφή αποτύπωση της λογικής παρέμβασης ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος, το οποίο θα πρέπει να λαμβάνει ως αφετηρία τις ανάγκες (κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις) και να συμβάλει ταυτόχρονα στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής 2020.

Στην μελέτη περίπτωσης που επιλέχθηκε δίνεται έμφαση στη Λογική της Παρέμβασης για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και πιο συγκεκριμένα

στην στρατηγική του προγράμματος και στην λογική της παρέμβασης για τον Άξονα Προτεραιότητας 5. «Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων».

Όπως εκτενέστερα αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο η λογική της παρέμβασης του προγράμματος, δηλαδή η σύνδεση των παρεμβάσεων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων, για την εκπλήρωση των διατυπωμένων αναγκών παραμένει επίκαιρη. Απαιτούνται μικρές αναθεωρήσεις των επενδυτικών προτεραιοτήτων στα πλαίσια του θεματικού στόχου 8 «Πρώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού» και του θεματικού στόχου 9 «Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης». Οι δείκτες αποτελεσμάτων του Προγράμματος σε γενικές γραμμές παραμένουν κατάλληλοι και εξυπηρετούν τη λογική της παρέμβασης του Προγράμματος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Θεματικός Στόχος 9 παρουσιάζει σχετική πρόοδο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Περιφέρειας σε αντίθεση με τον θεματικό Στόχο 8 για τον οποίο δεν έχει εκδοθεί καμία πρόσκληση και ως τούτου οι δείκτες που έχουν τεθεί στο πλαίσιο των Ειδικών Στόχων (στις Επ.Προτ. 8i, 8iii και 8v) δεν παρουσιάζουν τιμή υλοποίησης. Τέλος αναφέρεται ότι οι δράσεις Κοινωνικής Καινοτομίας του ΕΚΤ που θα υλοποιηθούν μέσω του ΑΠ 5 θα συνεισφέρουν στην επίτευξη και των Θεματικών Στόχων 01, 02, 03, 04, 06, 09 και 10.

Αναμφισβήτητα η αξιολόγηση και η παρακολούθηση των προγραμμάτων αποτελεί ιδιαίτερο και αναπόσπαστο μέρος κάθε κοινωνικοοικονομικής παρέμβασης. Σε κάθε κοινωνία επενδύονται πόροι, που πολλές φορές είναι περιορισμένοι σε σχέση με τις κοινωνικές ανάγκες που υπάρχουν. Ως εκ τούτου απαιτείται ορθολογική και αποτελεσματική διαχείριση αυτών των πόρων, ώστε αφενός να αποφεύγονται σπατάλες και αφετέρου να ενισχύεται η κοινωνική πολιτική παρέμβασης.

Με αφορμή την ανάδειξη της αξιολόγησης στις κοινωνικοοικονομικές επενδύσεις και πολιτικές θα ήθελα να αναφερθώ σε μια μεθοδολογία Μέτρησης Κοινωνικής Απόδοσης αυτών των επενδύσεων. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία στηρίζεται στην

αξιολογική αποτίμηση μιας επένδυσης και αλλά στην σε βάθος χρόνου πρόβλεψη για την βιωσιμότητά της, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνέχειά της.

Η μέθοδος μέτρησης κοινωνικής απόδοσης επενδύσεων (***Social Return on Investment: SROI***) αποτελεί ένα εργαλείο μέτρησης της κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής αξίας ενός προγράμματος ή μιας παρέμβασης λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες των άμεσα εμπλεκόμενων στη δράση αυτή. Η μεθοδολογία SROI αφηγείται την ιστορία της αλλαγής, «Theory of Change», που βιώνουν οι εμπλεκόμενοι λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικά, ποσοτικά και λογιστικά στοιχεία, δίνοντας όμως χρηματική αξία σε αποτελέσματα όπως η αισιοδοξία, η ευημερία κ.α., βοηθώντας έτσι να δοθεί μία ολοκληρωμένη εικόνα για την κοινωνική αξία που έχει παράξει η παρέμβαση. Η μεθοδολογία SROI βασίζεται σε 7 αρχές, η άμεση εμπλοκή όλων των ενδιαφερομένων μελών, η κατανόηση της θεωρίας της αλλαγής, η απόδοση λογιστικής αξίας σε ότι έχει αξία, η επιλογή αποτελεσμάτων που είναι σημαντικά, η αποφυγή υπερβολικής αξίωσης αποτελεσμάτων, η διαφάνεια και η επαλήθευση αποτελεσμάτων. Ακολουθώντας τις βασικές αρχές υπολογίζεται ο τελικός δείκτης κοινωνικού αντίκτυπου, ο οποίος αποτελεί την αναλογία παροχών/δαπανών μιας επένδυσης ή παρέμβασης που αξιολογείται.

Ο δείκτης SROI δείχνει την κοινωνική αξία που δημιουργείται ή καταστρέφεται ως συνέπεια μιας δραστηριότητας, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα/αλλαγές που βιώνουν οι εμπλεκόμενοι μετατρέποντας τα, όμως σε λογιστικούς όρους. Για παράδειγμα, ένας δείκτης SROI που είναι ίσος με την αναλογία 2:1, σημαίνει ότι μια επένδυση ύψους 1 ευρώ παράγει 2 ευρώ κοινωνική αξία.

Μια αξιολόγηση SROI μπορεί να έχει προγνωστικό ή αξιολογικό χαρακτήρα. Το συγκριτικό πλεονέκτημα της μεθοδολογίας είναι οι δυνατότητες που προσφέρει για τον στρατηγικό σχεδιασμό νέων δραστηριοτήτων μέσα από τη συμμετοχή των τελικών ωφελούμενων, οι οποίοι ορίζουν και τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Επί τούτου η μελέτη περίπτωσης, που πραγματεύτηκε η μεταπτυχιακή εργασία, του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων ο ειδικός άξονας «Κοινωνική ένταξη, ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων». αναφέρεται σε έργα κοινωνικής πολιτικής. Έργα μείζονος σημασίας για την κοινωνική συνοχή και την καταπολέμηση των ανισοτήτων σε Περιφερειακό επίπεδο, ως εκ τούτου η

αξιολόγηση με τη μεθοδολογία SROI θα καταδείκνυε αφενός τον κοινωνικό αντίκτυπο, social value, αλλά μελετώντας με τη συγκεκριμένη μεθοδολογία τη «θεωρία της αλλαγής» θα μπορούσε να εξακριβωθεί η αλλαγή που βιώνουν στη ζωή τους όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Ειδικότερα οι πολίτες που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού θα είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν τις αλλαγές που βιώνουν με θετικό ή αρνητικό τρόπο στην καθημερινότητα τους από τις κοινωνικές παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το Περιφερειακό Ταμείο και υλοποιούνται από φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα αλλά και τους τοπικούς ΟΤΑ.

Τέτοια έργα αφορούν κυρίως νευραλγικούς άξονες της καθημερινότητας των πολιτών, όπως η λειτουργία παιδικών σταθμών, ΚΗΦΗ, Ανοικτά Κέντρα Ημέρας για ΑμεΑ και αστέγους, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Συσσίτια κ.α. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης τα προγράμματα κατάρτισης και ενίσχυσης της απασχόλησης - τύπου voucher - τα οποία στοχεύουν στην ενδυνάμωση και εκπαίδευση των ανέργων με βασικό στόχο την προώθηση τους στην αγορά εργασίας.

Βιβλιογραφία

- European Commission 2013, EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic Development - Evaluation guide, Brussels, September 2013.
- Evaluating eu expenditure programmes: a guide, ex post and intermediate evaluation, 1997
- Tavistock Institute 2003, The Evaluation of Socio-Economic Development - The Guide, London.
- Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy European Social Fund Guidance document, Programming period 2014-2020, August 2018
- The Romanian Economic Journal 2009, Evaluation Methods of European Regional Policy and Reasons for Different Outcomes 2009.
- RTD-Evaluation Toolbox Assessing the Socio-Economic Impact of RTD-Policies, Assessing the Socio-Economic Impact of RTD-Policies - Strata Project HPV 1 CT 1999
- Αξιολόγηση και Σχέδια Αξιολόγησης στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, Έγγραφο Εργασίας 1, 2015
- Διαμαντίκος Κ., Θεωρία και πρακτική της αξιολόγησης προγραμμάτων, δράσεων και πολιτικών, Αθήνα 2007.
- Κασσιμάτη Κ., Κοινωνικός Σχεδιασμός και Αξιολόγηση: μέθοδοι και πρακτικές, Αθήνα 2002.
- Μεθοδολογία της Αξιολόγησης, Παραδοτέο Α, Σύμβουλος Αξιολόγησης κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση", Διαδικασία Α.Ε., 2011.
- Μέργος Ι. Γεώργιος, Κοινωνικό-οικονομική Αξιολόγηση Επενδύσεων & Πολιτικών, Τόμος Α, Αθήνα 2007
- Παπαδασκαλόπουλος Αθ. & Χριστοφάκης Μαν, Περιφερειακός Προγραμματισμός, Δεύτερη βελτιωμένη έκδοση, Αθήνα, 2009.
- Πελεκάνος Χ., Παρακολούθηση και Αξιολόγηση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων μέσω συστήματος δεικτών - Μελέτη και προτάσεις βελτίωσης του συστήματος δεικτών που εφαρμόζονται στην 3η και 4η προγραμματική περίοδο των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, Διπλωματική Εργασία, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2011.

- Πλασκοβίτης Ηλίας, Μεθοδολογία Αξιολόγησης Περιφερειακών Προγραμμάτων, Διδακτικές Σημειώσεις.

Ιστοσελίδες

- https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/evaluations/
- <https://www.espa.gr/el/Pages/staticEvaluation.aspx>
- <http://socialpolicy.gr>
- <http://www.oecd.org/dac/evaluation/daccriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>